

W Polsce ogłoszono stan klęski. Do pomocy włącza się Litwa

Fot. EPA-ELTA

Rząd Polski ogłosił stan klęski żywiołowej na obszarze części województwa dolnośląskiego, opolskiego oraz śląskiego dotkniętych powodzią. Stan alarmowy na rzekach w poniedziałek notowano w 92 miejscach, a ostrzegawczy na 34. Litwa ogłosiła, że wyśle do dotkniętej powodzią Polski ekipę ratunkową i niezbędny sprzęt. »10

Polskie okno na świat – TVP Wilno świętowała urodziny »6-7

ISSN 1392-0405

Muzeum A. Mickiewicza zamknięte – remont »14-15

KURIER
WILEŃSKI

Ukazuje się
od 1 lipca 1953 r.

Birbynių g. 4a,
02121-30 Vilnius,
Lietuvos Respublika,
tel. +370 526 084 44

Redaktor naczelny:
Robert Mickiewicz
(redaktor@kurierwilenski.lt)

Zastępcy red. naczelny:
Brugita Lapszewicz
(b.lapszewicz@kurierwilenski.lt)
Apolinary Klonowski
(ds.o.online)
(a.klonowski@kurierwilenski.lt)

Dziennikarze:
Honorata Adamowicz,
Aleksander Borowik,
Justyna Giedrojc,
Rajmund Klonowski,
Anna Pieszko,
Antoni Radczenko,
Marian Paluszkiwicz
— fotoreporter.

Dział Promocji:
Andrzej Podworski
— prenumerata
(tel. +370 685 040 84,
kolport@kurierwilenski.lt),
Jolanta Balkiewicz — reklama
(tel. +370 260 84 44,
reklama@kurierwilenski.lt).

Wydawca: Vš „Kurier Wilenski“

Druk: Vš „Vilnijos žodis“

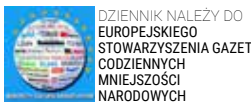
Nakład: 2500 egz.

*Materiałów niezamówionych
redakcja nie zwraca.*

*Redakcja zastrzega sobie prawo
do skracania i adiustacji
tekstów.*

*Za treść ogłoszeń redakcja nie
odpowiada.*

*Opinie Czytelników zawarte
w ich listach nie zawsze są
zbieżne z opinią redakcji.*

Projekt finansowany ze środków
Ministerstwa Spraw Zagranicznych w
ramach konkursu pn. „Polonia i Polacy
za Granicą 2023” ogłoszonego przez
Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

Publikacja wyraża jedynie poglądy
autorów i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii
Prezesa Rady Ministrów i Fundacji
„Pomoc Polakom na Wschodzie”
im. Jana Olszewskiego.

Do sejmiku kandydują i skazańcy...

Aleksander Borowik

W tym kolorowym peletonie jest coraz więcej milionerów i... skazańców.

A konkretniej – 63 osoby były sądzone. Wśród nich – swoistym rekordzistą jest Aurimas Drižius, który był wzywany przed surowe oblicze sądu aż 11 razy! Poniekąd znany mi osobiście – bo z uniwersyteckiej ławy, wyróżniał się zawsze ostrą retoryką polityczną. A to przecież wcale nie jest złą cechą, no nie?

Najwięcej skazanych kandydatów mają Tautos ir teisingumo sąjunga (Związek Ludu i Sprawiedliwości – centryści; nacjonalisci), partia polityczna Nemuno Aušra (Świt Niemna), Lietuvos liaudies partija (Litewska Partia Ludowa) i Taikos koalicija (Koalicja Pokoju).

Wszystkie te siły polityczne mają na swoich listach wyborczych – do kupy aż ośmiu skazanych polityków.

3,5 PROC. SKAZAŃCÓW...

Według wyliczeń komisji osoby skazane stanowią około 3,5 proc. ogólnej liczby kandydatów do sejmiku. Na liście Lietuvos liaudies partijos (Litewska Partia Ludowa) największą liczbą wyroków skazujących wyróżnia się Aurimas Drižius, startujący z nr. 4 listy tej partii. Został on skazany m.in. za zniesławienie, zniewagę, niewykonanie wyroku sądu, wymuszenie, obrazę sądu i pogardę pamięci zmarłego. Osoba ta była aż 11 razy skazana.

Główna komisja wyborcza w wyborach do sejmiku 2024 zarejestrowała 1 739 kandydatów – w wieku od 21 do 88 lat, do ciepłych sejmowych foteli.

IZNANI POLITYCY...

Raimundas Purvinskas, skazany za oszustwa i defraudację, znajduje się w pierwszej dziesiątce Litewskiej Partii Ludowej – na piątym miejscu.

Ósmy na liście jest także Žilvinas Razminas, dwukrotnie skazany za podżeganie do nienawiści wobec różnych narodów, ras, grup etnicznych, religijnych lub innych grup ludzi.

Wśród skazanych są także znani politycy. W pierwszej dziesiątce listy wyborczej Taikos koalicijos (Koalicja Pokoju) znajdują się dwie osoby skazane. To Viktoras Uspaskichas, lider listy – skazany za oszustwa i fałszerstwa księgowe oraz Valdas Tutkus, były dowódca armii litewskiej, skazany za złamanie zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego. Co prawda termin karalności już tych osób minął.

Partia Regionów Litwy i Partia Zielonych Litwy ma po siedmiu skazanych kandydatów do sejmiku, natomiast na liście Partii Wolności znajduje się czworo z taką zmagą polityków.

Natomiast Związek Ojczyzny-Litewscy Chryścijańscy Demokraci, Litewski Związek Chłopów

i Zielonych, Unia Demokratyczna „Za Litwę” – partia Wolność i Sprawiedliwość, Ruch Liberalny i Litewska Partia Socjaldemokratyczna (LSDP) wzięły pod swoje „skrzydła” po dwóch skazanych polityków. Nacionalinis susivienijimas ma na swej „twarzy” jednego skazanego na swej liście.

Wśród skazanych jest Artūras Zuokas – lider partii Wolność i Sprawiedliwość.

On to miał pomysły! Najpierw zasłynął z darmowych, choć później rozkradzionych „pomarańczowych rowerów”. Potem walczył z nielegalnym parkowaniem na centralnej ulicy Wilna. Wynajął transporter opancerzony, żeby ten rozmiął mercedes-pięćsetkę.

A Gintautas Paluckas, drugi na liście LSDP, skazany był w tym roku za nadużycia finansowe – słynne „czekiukai”. W przypadku obu tych polityków przeszłość kryminalna już jest „wymazana”.

Natomiast na liście wyborczej Litewskiej Partii Akcji Wyborczej-Związku Rodzin Chryścijańskich (LLRA-KŠS) nie ma osób skazanych, a kandydujących do sejmiku. ■

KURIER
WILEŃSKI

Dotrzyj do naszych Czytelników!

DZIAŁ REKLAMY I OGŁOSZEŃ

Wilno, Birbynių 4A, 2 piętro, gabinet 12, tel./faks. 85 260 84 44,
e-mail: reklama@kurierwilenski.lt;

Zapraszamy w godz. 8:00-16:30 (w dni pracy)

■ Rys. Władysław Mickiewicz

Sikorski: domaganie się pochówków ofiar zbrodni wołyńskiej to niewygórowana prośba

Nie chcemy robić z tego polityki; domaganie się chrześcijańskiego pochówku ofiar zbrodni wołyńskiej to niewygórowana prośba – oświadczył szef MSZ Radosław Sikorski w opublikowanym w poniedziałek wywiadzie dla ukraińskiego portalu Europejska Prawda.

Sikorski pytany był o nowe zaostrenie w relacjach polsko-ukraińskich na tle historycznym. Uznał, że należy powstrzymać spekulacje polityczne wokół tych tematów, jednak „pochówek zabitych w czasie czystki etnicznej na Wołyniu to chrześcijański obowiązek”.

„Nie chcemy robić z tego polityki. Ale dla Polski jest to ostra kwestia polityczna, ponieważ ci (pomordowani na Wołyniu – PAP) Polacy mają potomków. Cała ludność tych terenów została deportowana na terytorium współczesnej Polski. Ci ludzie mają krewnych, którzy głosują w wyborach. Dlatego jest to kwestia polityczna. Ofiary tej rzezi muszą zostać pochowane

po chrześcijańsku. Tylko o to prosimy” – wyjaśnił.

Europejska Prawda zaznacza, że zdaniem ministra kwestii upamiętnienia ofiar zbrodni wołyńskiej nie można pozostawić historykom, dopóki nie odbędą się ekshumacje i właściwe pochówki.

Portal podkreślił, że Sikorski nie odpowiedział wprost na pytanie, czy zasadniczo odmienne postawy Polski i Ukrainy wobec postaci przywódcy Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów Stepana Bandery i dowódcy UPA Romana Szuchewycza mogą stać się przeszkodą w przystąpieniu Ukrainy do UE.

„To wy zadajecie to pytanie, a nie ja. A ja mówię, że będziecie potrzebować przyjaciół. Potrzebujecie ich teraz.

I będziecie ich potrzebować w procesie przystępowania do UE. A my prosimy o uszanowanie naszych zmarłych. Nie sądzę, byśmy prosili o zbyt wiele” – powiedział szef polskiej dyplomacji.

Sikorski był w ostatnich dniach w Kijowie, gdzie spotkał się ze swoim ukraińskim odpowiednikiem Andrijem Sybihą. Po rozmowach Sikorski poinformował, że omówił ze stroną ukraińską najważniejsze kwestie, nie unikając trudnych tematów takich jak potrzeba przywrócenia ekshumacji i chrześcijańskiego pochówku ofiar zbrodni wołyńskiej. Jak dodał, uzyskał zapewnienia, że będzie postęp w tej sprawie. ■

Jarosław Junko, PAP

Imieniny

17 września

Dargosława, Franciszka, Gordiana, Justyna, Kolumba, Lamberta, Makryna, Roberta, Teodora, Waleriana, Zygmunta

18 września

Aretasa, Ariadny, Baltazara, Dobrowita, Ireny, Metodego, Ryszarda, Stanisława, Stefani, Zachariasza, Zofii

Cytat dnia

„Będzie to jedno z podstawowych ogniw mobilności wojskowej obok Via Baltica (...). Stworzy lepsze warunki przemieszczania się nie tylko dla personelu wojskowego, ale także dla wszystkich mieszkańców rejonu Solecznickiego” – oświadczył podczas oddania do użytku dwóch 16-kilometrowych odcinków odnowionej drogi w pobliżu poligonu wojskowego w Rudnikach minister komunikacji Litwy Marius Skuodis.

Liczba dnia

150 – różnych wydań „Pana Tadeusza” będzie można oglądać na wystawie zorganizowanej w Bibliotece Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu. Ekspozycję przygotowano z okazji 190. rocznicy pierwszego wydania epepei Adama Mickiewicza w Paryżu.

Spółeczność rejonu wileńskiego zjednoczyła tradycyjna impreza – Dożynki

14 września w parku w Skojdziszkach w gminie Niemież odbyły się tradycyjne Dożynki Rejonu Wileńskiego, które od lat mają szczególne znaczenie: wdzięczność za plony, szacunek dla rolników, a także świadczą o wspólnocie, gościnności i żywych tradycjach mieszkających tu narodowości.

Uroczystość zapoczątkowała Msza Święta dziękczynna za zebrane dary natury i rolników, którą odprawił ks. Jan Matuszewicz.

„Święto plonów – to jedna z najważniejszych i najpiękniejszych tradycji rejonu wileńskiego, poprzez którą składamy dziękczynienie za plony ziemi i codzienny trud rolników. Ale nasze żniwa to nie tylko to, co otrzymujemy z pól. To owoce wspólnej pracy wszystkich: decyzji Samorządu, zaangażowania mieszkańców, codziennej pracy starostw i administracji na rzecz rozwijającego się i piękniejącego rejonu wileńskiego. Serdecznie dziękuję za wspólnie wykonaną pracę. Mam nadzieję, że przyszłoroczne plony będą obfite nie tylko na polach, ale także w realizacji wszystkich naszych planów” – zebranych powitał mer rejonu wileńskiego Robert Duchniewicz.

Zgodnie z obrzędem dożynkowym mer rejonu wileńskiego Robert Duchniewicz wraz z wicemerami podzielił się chlebem upieczonym z ostatnich zbiorów z przybyłymi gośćmi i mieszkańcami.

Podczas Dożynek zostali uhonorowani również najlepsi rolnicy rejonu: 22 zasłużonych rolników z każdej gminy wiejskiej otrzy-

Zgodnie z tradycją, gospodarzowi rejonu wręczono chleb dożynkowy, którym później podzielono się z mieszkańcami i gośćmi **Fot. vrsa.lt**

mało listy z podziękowaniami za pielęgnowanie i utrwalanie tradycji rolniczych, nagrody pieniężne oraz upominki ufundowane przez sponsorów.

Bogaty program dożynkowy uświetniły występy zespołów rejonu wileńskiego oraz gości z Polski, a także występ piosenkarki Eweliny Szaszenko.

Zagrody wszystkich 23 starostw rejonu wileńskiego zapraszały skosztować różnych smakołyków,

działała wystawa rzemiosła ludowego i sprzętu rolniczego, było wiele stoisk z regionalnymi wyrobami, rękodziełem, zajęć dla dzieci, odbyły się zawody etnosportu.

Na święto przybyło wielu gości: polityków, dyplomatów, przedstawicieli różnych firm i organizacji, przyjaciół i partnerów Samorządu i gmin rejonu wileńskiego z Polski, Niemiec, Włoch, członków Rady oraz mieszkańców z każdej gminy rejonu wileńskiego. ■

W Wielkiej Rzeszy otwarto nowy żłobek-przedszkole

11 września w Wielkiej Rzeszy odbyła się uroczystość oficjalnego otwarcia nowego i nowoczesnego żłobka-przedszkola.

Mer rejonu wileńskiego Robert Duchniewicz w swoim przemów-

wieniu nie krył zadowolenia, że projekt przedszkola zrealizowany z sukcesem i na czas – już 1 września placówka otworzyła swoje podwoje dla pierwszych wychowanków. Podziękował wszystkim,

którzy przyczynili się do powstania instytucji.

„Osobowość dziecka zaczyna kształtować się najdokładniej w wieku przedszkolnym.

4.>>

Wierzę, że nowe przedszkole stworzy idealne warunki do wszechstronnej edukacji dzieci w nowoczesnym i bezpiecznym środowisku, a pracujący tu wykwalifikowany zespół zadba o dobro dzieci, edukację i codzienne radości. Życzę wszystkim, aby znaleźli tu sprzyjające środowisko do rozwoju, aby Wasza społeczność rosła, rozwijała się i zdobywała nowe doświadczenia” – powiedział mer R. Duchniewicz.

Zdaniem mera, choć rejon wileński wyróżnia się poprawiającą się sytuacją demograficzną, to jednocześnie odczuwalna jest potrzeba tworzenia przedszkoli, zwłaszcza w dzielnicach podmiejskich, dlatego Samorząd dokłada wszelkich starań, aby rozwiązać czułe kwestie miejsc w przedszkolach. Wspomniał również, że w najbliższym czasie w rejonie wileńskim ruszy program wynajmu przedszkoli modułowych, który pomoże stworzyć więcej miejsc dla przedszkolaków.

„Wraz z całą wspólnotą chcę pocieszyć się tą nową instytucją. Każdemu ojcu i matce zależy na tym, aby wysyłając dziecko do przedszkola, było ono otoczone należytą opieką, czuło

■ Symboliczne przecięcie wstęgi. Fot. vrsa.lt

się kochane i bezpieczne. Wracam do słów dzisiejszej modlitwy: „Przyjmijmy z szacunkiem każde dziecko” i życzę szacunku, uśmiechu, miłości i ciepła naszym maluchom” – do gratulacji z okazji otwarcia przedszkola dołączyła wicemer rejonu wileńskiego Edyta Tamošiūnaitė.

Placówka jest gotowa przyjmując 125 dzieci w wieku od 1,5 do 6

lat. Działa tu łącznie 8 grup wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego.

Całkowita wartość prac budowlanych tej placówki oświatowej sięga ponad 3 mln euro. ■

Strony przygotowano na podstawie informacji Samorządu Rejonu Wileńskiego

Warsztaty taneczne w Gimnazjum im. Jana Pawła II

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „Bingo” zaprasza na warsztaty taneczne „Tańce użytkowe, ludowe i integracyjne”, które odbędą się 12 października 2024 r., o godz. 16.00 w auli Gimnazjum im. Jana Pawła II w Wilnie.

Organizatorzy zapraszają na zajęcia, które mają być zachętą do aktywności ruchowej dzieci. Prowadzącym jest mgr Zbigniew Żołądziejewski – nauczyciel wf i dyplomowany instruktor tańca w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „Bingo” w Zielonej Górze.

Warsztaty są skierowane do osób pracujących z dziećmi przedszkolnymi i wczesnoszkolnymi oraz chętnych nauczycieli klas starszych, muzyki, rytmiki i wychowania fizycznego.

Warsztaty obejmują 4 godziny dydaktyczne (10 tańców do ciekawych i lubianych nagrań). Każdy uczestnik otrzyma zaświadczenie o ukończeniu warsztatów, będzie miał dostęp do filmów z wszystkimi tańcami na grupie oraz otrzyma płytę CD (żółta) z nagraniem muzycznym.

Miejsce: aula Gimnazjum im. Jana Pawła II, V. Druskio g. 11 w Wilnie

Termin: 12.10.2024 (sobota)

Czas: w godz. od 16.00 do 19.00

Strój: wygodny, obowiązkowo zmienne obuwie

Koszt: 30 euro od osoby (gotówką na miejscu)

Informacji udziela i zapisy prowadzi Pani Beata Bużyńska pod nr tel. +370 652 80 662 (zgłoszenia sms - imię, nazwisko, miejsce i data zajęć) lub e-mail: beata.buzynska@gmail.com Ilość osób uczestniczących w zajęciach jest ograniczona. Decyduje kolejność zgłoszeń. ■

Inf. wł.

Polskie okno na świat – TVP Wilno hucznie świętowała urodziny

Justyna Giedrojc

Hasło przewodnie spotkania urodzinowego brzmiało: „Włącz zmysły!”.

Wydarzenie pełne było interaktywnych stref odpowiadających zmysłom: wzrokowi, słuchowi, dotykowi, smakowi i węchowi. Strefy zmysłów stały się też pretekstem do zaprezentowania 5-letniej historii TVP Wilno.

Każdy z pięciu zmysłów miał swoje odzwierciedlenie w specjalnych strefach, gdzie widzowie mogli w nowatorski sposób poznać ofertę programową stacji telewizyjnej. Goście imprezy brali udział w grach sensorycznych, warsztatach rękodzielniczych, wspólnym gotowaniu, odgadywaniu zapachów.

7.>>

W tym roku TVP Wilno obchodzi swoje 5. urodziny. 15 września w Domu Kultury Polskiej w Wilnie odbyło się spotkanie urodzinowe z udziałem widzów stacji telewizyjnej.

„Z myślą o naszych widzach nieustannie staramy się poszerzać ofertę programową” – mówiła dyrektorka TVP Wilno Joanna Warecha

Spotkanie urodzinowe odbyło się z udziałem widzów polskiej stacji telewizyjnej

6.>>

Była też strefa malowania dla dzieci, wystawa fotograficzna oraz prezentacja materiałów archiwalnych, w tym także zza kulis pracy TVP Wilno.

Równolegle odbywały się rozmowy z twórcami programów oraz osobami prowadzącymi. Dzięki temu widzowie mieli okazję lepiej poznać ludzi, których na co dzień nie widzą na ekranie – operatorów kamer, montażyistów czy producentów. Zaprezentowano też nowe programy, które zadebiutowały w jesiennej ramówce TVP Wilno. Tegoroczne spotkanie było nie tylko okazją do wspólnego świętowania, ale także do pogłębiania więzi, które stacja budowała przez ostatnie pięć lat.

„Tworzymy telewizję dla widzów. To oni nas inspirują. Są nie tylko naszymi fanami, ale też krytykami. Z myślą o nich nieustannie staramy się poszerzać ofertę programową. Od początku września mamy nową jesienią ramówkę. Pojawiły się m.in. programy publicystyczne »Klub u redaktorów« i »Przegląd Tygodnia« – mówiła dyrektorka stacji Joanna Warecha.

Podczas imprezy urodzinowej odbywały się rozmowy z twórcami programów oraz osobami prowadzącymi

Podczas wydarzenia przeprowadzono zbiórkę na rzecz Hospicjum bł. ks. Michała Sopoćki w Wilnie.

Nadawanie telewizji TVP Wilno uruchomiono 17 września 2019 r. Pierwszym wyemitowanym programem był serwis informacyjny Info Wilno. Dzisiaj kanał prezentuje widzom 22 produkcje własne. ■

Fot. Marian Paluszkiewicz

W tym roku TVP Wilno obchodzi swoje 5. urodziny. 15 września w Domu Kultury Polskiej w Wilnie odbyło się spotkanie urodzinowe z udziałem widzów stacji telewizyjnej. Hasło przewodnie spotkania urodzinowego brzmiało: „Włącz zmysły!”.

Tegoroczne spotkanie było nie tylko okazją do wspólnego świętowania, ale także do pogłębiania więzi, które stacja budowała przez ostatnie pięć lat.

GOSPODARKA Wartość litewskich nieruchomości wzrosła o 8 proc. w ciągu roku

Wartość nieruchomości zarejestrowanych na Litwie wzrosła w ciągu roku o 8 proc. do 202 mld euro, podaje Centrum Rejestrów, które zarządza głównymi danymi krajowymi. „W porównaniu z rokiem poprzednim, wartość nieruchomości w kraju wzrosła o 8 proc.. Z 202 mld euro, 158 mld euro przypada na wartość budynków, a pozostałe 44 mld euro na wartość działek” – podało Centrum Rejestrów. Według raportu, średnia wartość rynkowa budynków mieszkalnych wzrosła o 5–8 proc. w ciągu roku, podczas gdy średnia wartość innych nieruchomości wzrosła o około 10 proc.. Średnia wartość rynkowa działek w kraju wzrosła o około 9 proc. w ciągu roku: tereny mieszkaniowe o 8 proc., ogródki działkowe o 10 proc., grunty rolne o 9 proc., grunty przemysłowe, magazynowe i handlowe o 8 proc.. Rzecznicy Centrum wycenili w tym roku ponad 6,9 mln budynków i działek.

GOSPODARKA Energia elektryczna na Litwie zdrożała po wyłączeniu reaktora w Finlandii.

Po wyłączeniu reaktora jądrowego w Finlandii i spadku produkcji energii słonecznej, hurtowa cena energii elektrycznej na Litwie wzrosła w ciągu tygodnia o 3 proc. do 96 euro za megawatogodzinę (MWh). Na Łotwie średnia cena na giełdzie Nord Pool była taka sama

jak na Litwie w dniach 9–15 września, podczas gdy w Estonii osiągnęła 89 euro, podała Litgrid w poniedziałek 16 września. „Ze względu na wyłączenie reaktora elektrowni jądrowej Olkiluoto 2 w Finlandii i niższą produkcję energii z elektrowni słonecznych, cena energii elektrycznej powróciła do normalnego poziomu dla naszego regionu” – powiedziała w oświadczeniu Aistė Krasauskienė, dyrektor ds. rozwoju rynku w Litgrid.

BADANIE Liczba obywateli Litwy chcących założyć własną firmę wzrosła do 19 proc.

Chęć obywateli Litwy do rozpoczęcia działalności gospodarczej wzrosła w ciągu ostatnich sześciu miesięcy. 19 proc. populacji planuje założyć własną firmę w ciągu jednego do trzech lat. Jednocześnie 52 proc. nie ma takich planów, jak wynika z badania przeprowadzonego na zlecenie banku SEB. Na Litwie liczba osób chcących założyć własną firmę wzrosła z 14 proc. do 19 proc. w ciągu sześciu miesięcy, na Łotwie z 17 proc. do 18 proc. a w Estonii z 20 proc. do 23 proc. Eglė Dovbyšienė, członek zarządu SEB i dyrektor bankowości detalicznej, powiedziała, że wpływ napięć geopolitycznych i niepewności na przedsiębiorczość słabnie. „Wraz z poprawą perspektyw wzrostu gospodarczego, wzrósł apetyt społeczeństwa na prowadzenie działalności gospodarczej – aby wsiąść do pociągu, gdy cykl gospodarczy zacznie ponownie rosnać” – powiedziała Dovbyšienė.

KULTURA „Konik polny” (Shogun) triumfuje na rozdaniu nagród Emmy

Historyczny epos Shogun (Konik polny) został uznany za najlepszy telewizyjny serial dramatyczny na rozdaniu nagród Emmy w niedzielę 15 września, bijąc rekord wszech czasów dla najlepszego telewizyjnego serialu dramatycznego. Hacks i Baby Reindeer również zdobyły nagrody podczas ceremonii w Los Angeles.

Shogun, opowiadający o walczących dynastiach w feudalnej Japonii, otrzymał 18 statuetek i stał się pierwszym nieanglojęzycznym serialem, który zdobył nagrodę dla najlepszego dramatu. Poprzedni rekord wszech czasów wynosił 13 nagród Emmy.

ROCZNICA Biblioteka im. M. Mažvydasa świętuje 105-lecie istnienia

Litewska Biblioteka Narodowa im. Martynasa Mažvydasa obchodzi w tym roku 105-lecie swojej działalności, a wydarzenia związane z tą rocznicą rozpoczęły się w poniedziałek 16 września. Program trwający do 22 września obejmuje nocne zwiedzanie biblioteki, zapoznanie się z archiwalnymi fotografiami, warsztaty, opowiadania historii i wystawy. Jak informuje biblioteka, rocznica zostanie uczczona prezentacją nowej książki przyrodnika Mariusa Čepulisa „Rok. Pamiętnik fotografa przyrody” – warsztatami edukacyjnymi dla uczniów oraz pokazem litewskiego filmu fabularnego »Artimos šviesos” w reżyserii Ignasa Miškinisa. Biblioteka zorganizuje również wydarzenia dla dzieci: wyzwanie literackie z pisarzem Justinasem Žilinskasem oraz wydarzenie teatralne oparte na twórczości Mariusa Marcinkevičiausa. Dzieci zostaną zaproszone do zbudowania Biblioteki Narodowej na platformie gier Minecraft. Historia Litewskiej Biblioteki Narodowej im. Martynasa Mažvydasa sięga 1919 r., kiedy to Litewski Ludowy Komisarjat Oświaty przeorganizował dawną Wileńską Bibliotekę Publiczną w Litewską Księgarnię Centralną, która została otwarta 1 lutego. Jest to główna publiczna biblioteka naukowa w kraju, pełniąca również funkcję biblioteki Sejmu RL.

Str. opr. Alicja Klonowska na podst. BNS, mat. pras., inf. wł.; Fot. Apolinary Klonowski alicja.klonowska@kurierwilenski.lt

Tragedia w Czarnym Borze: w pożarze zginęła kobieta

Honorata Adamowicz

– Pożar wybuchł w drewnianym dwukondygnacyjnym budynku, w którym znajdowało się 13 mieszkań. W wyniku pożaru całkowicie spłonęło dwupokojowe mieszkanie. Niektóre mieszkania zostały zalane podczas gaszenia pożaru. Dokładna przyczyna pożaru na razie nie jest znana, ale mieszkańcy domu mówią, że prawdopodobnie pożar wybuchł, gdy kobieta włączyła grzejnik i coś gotowała, ale zasnęła. Ale muszą to jeszcze potwierdzić eksperci – mówi starosta Czarnego Boru Tadeusz Aszkielaniec.

BOGATA HISTORIA BUDYNKU

W domu, w którym wybuchł pożar, przed II wojną światową mieścił się zakład opiekuńczo-wychowawczy dla sierot i ubogich dzieci. Kierowały nim siostry urszulanki.

– Budynek ma historię bardzo bogatą. Na szczęście nie cała się spaliła, ale doszło jednak do tragedii, bo zginęła kobieta. Specjaliści pozwolili mieszkańcom wrócić do swoich mieszkań. Udało się podłączyć prąd, został przeprowadzony minimalny remont pomieszczenia wspólnego. Poszkodowani nie zostali pozostawieni bez pomocy. Na razie nie wiadomo, jakie dokładnie szkody spowodował ogień. Starostwo udzieli pomocy mieszkańcom, którzy będą potrzebowali tymczasowego zakwaterowania – zaznacza Tadeusz Aszkielaniec.

TYMCZASOWE ZAKWATEROWANIE ZAPEWNIŁ HOTEL „PAN TADEUSZ”.

Poszkodowanym mieszkańcom zapewniono tymczasowe zakwaterowanie w hotelu „Pan Tadeusz”. Lecz mimo, że taka możliwość dotyczyła wszystkich, to skorzystała z niej tyl-

ko rodzina z małoletnimi dziećmi. Mieszkańcy, których lokale nie zostały poważnie uszkodzone, mogli wrócić do swoich domów jeszcze tego samego dnia po południu.

O godzinie 21.16 do Centrum Pomocy Ratunkowej wpłynęło zgłoszenie o pożarze mieszkania przy ulicy Śv. Uršulės w Czarnym Borze. Na miejsce zdarzenia zostały wysłane jednostki ratownicze z Wilna. Podczas pożaru zginęła kobieta. Jeszcze jedna kobieta trafiła do szpitala. Ewakuowano pięć osób dorosłych i czworo dzieci.

Strażacy, którzy przybyli na miejsce, wyciągnęli z budynku dwie kobiety. Jedna z nich, urodzona w 1960 r., niestety zmarła na miejscu. Przyczyna jej śmierci zostanie wyjaśniona w ramach dochodzenia. Poszkodowana została wyniesiona z mieszkania na pierwszym piętrze, przeprowadzono jej reanimację, ale bez skutku – o godzinie 22.34 stwierdzono zgon. W płonącym mieszkaniu znaleziono także dwa martwe zwierzęta – kota i psa.

Starosta Czarnego Boru Tadeusz Aszkielaniec

Druga poszkodowana kobieta została zabrana z korytarza na drugie piętro. Była przytomna i natychmiast przetransportowano ją do szpitala.

Samorząd przypomina, że osoby poszkodowane przez pożar, mogą ubiegać się o jednorazową pomoc materialną, którą można uzyskać w lokalnej gminie. Taka pomoc pochodzi z rezerwy budżetowej mera.

Fot. Marian Paluszkiwicz

W akcji gaszenia brali udział jednostki ratownicze z Wilna

W Polsce ogłoszono stan klęski żywiołowej na zatopionych obszarach. Litwa rusza z pomocą

Litwa wysłała do dotkniętej powodzią Polski ekipę ratunkową i niezbędny sprzęt. Na spotkaniu międzyinstytucjonalnym w litewskim Narodowym Centrum Zarządzania Kryzysowego podjęto decyzję o udostępnieniu Polsce wysokowydajnej przepompowni kontenerowej oraz sprzętu do pakowania worków z piaskiem potrzebnych przy budowie zapór. Do Polski miałyby pojechać także 15-20-osobowa ekipa ratowników.

Od piątkowego poranka w południowo-zachodniej Polsce spadło więcej opadów niż podczas tzw. powodzi tysiąclecia z 1997 r., przy czym w 47 stacjach pomiarowych w całym kraju przekroczono poziom zagrożenia.

Rząd RP ogłosił stan klęski żywiołowej na 30 dni. Stan alarmowy na rzekach w poniedziałek odnotowano w 92 miejscach, a ostrzegawczy na 34. Do ewakuacji wezwano m.in. w Paczkowie na Opolszczyźnie.

Stan klęski żywiołowej został wprowadzony na obszarze części województwa dolnośląskiego, opolskiego oraz śląskiego.

Premier Donald Tusk poinformował, że powodzią mogą już składać wnioski o pomoc. Jest to 10 tys. zł doraźnej natychmiastowej pomocy; a także do 100 tys. zł na remont mieszkania lub odbudowę pomieszczeń gospodarczych oraz do 200 tys. zł na odbudowę budynków mieszkalnych. O pomoc można zgłaszać się do władz gminy, w której dana osoba mieszka i gdzie poniosła straty.

Tusk poinformował również, że rząd zapewnił rezerwę w wysokości 1 mld zł na potrzeby miejsc i ludzi poszkodowanych powodzią. Po nadzwyczajnym posiedzeniu rządu premier udał się do Wrocławia, gdzie ogłoszony jest alarm przeciwpowodziowy - w środę spodziewana jest tam kulminacyjna fala powodziowa na Odrze.

„We Wrocławiu będziemy podawać szczegółowe dane, ponieważ w ostatniej chwili trzeba było jeden

z powiatów, powiat lwówecki, dołączyć do listy powiatów objętych stanem klęski żywiołowej. Będziemy w trybie obiegowym - bo to wymaga decyzji całego rządu - natychmiast reagować, kiedy jakaś kolejna gmina lub powiat będą wymagały takiego specjalnego rozstrzygnięcia” - zapewnił szef rządu.

Trudna sytuacja jest cały czas na Opolszczyźnie. Do natychmiastowej ewakuacji wezwano w poniedziałek ok. południa mieszkańców Paczkowa. To efekt uszkodzenia zapory zbiornika Topola na Nysie Kłodzkiej. Woda przepływa przez przewal powierzchniowy do zbiornika Kozielno, a następnie korytem Nysy Kłodzkiej do zbiornika Otmuchów.

Z powodu zalania bądź braku prądu część stacji bazowych w Kotlinie Kłodzkiej nie działa; stąd problemy z łącznością.

Powódź spowodowała też kłopoty z dostawą prądu. W niedzielę rano pojawiły się one na 1,3 tys. stacji transformatorowych, przez co około 71 tys. odbiorców pozostawało bez prądu.

Krytyczna sytuacja jest też w Nysie na Opolszczyźnie, gdzie po zwiększeniu zrzutu wody z Jeziora Nyskiego do Nysy Kłodzkiej

Od piątkowego poranka w południowo-zachodniej Polsce spadło więcej opadów niż podczas tzw. powodzi tysiąclecia z 1997 r., przy czym w 47 stacjach pomiarowych w całym kraju przekroczono poziom zagrożenia.

woda zalała ulice miasta. Przyczyną, oprócz intensywnych opadów deszczu, jest zwiększony zrzut wody ze zbiornika retencyjnego Jezioro Nyskie do Nysy Kłodzkiej po tym, jak w Stroniu Śląskim doszło do pęknięcia tamy.

Ogromnisze zniszczeń widoczny jest też na Dolnym Śląsku, gdzie w niedzielę pod wodą znalazło się m.in. Kłodzko.

Strażacy nadal prowadzą działania w zalanych przez wody powodziowe Czechowicach-Dziedzicach i Dankowicach. Starosta bielski Andrzej Płonka podał, że w powiecie woda wdarła się do setek domów.

Na zalanych terenach odnotowano kilka ofiar śmiertelnych. ■

PAP, inf. wł.

■ Stan alarmowy na rzekach w poniedziałek odnotowano w 92 miejscach Fot. EPA-ELTA

Edukacja włączająca. Integracja czy dezorganizacja?

Anna Pieszko

— Ten rok szkolny budzi mój niepokój, ponieważ uważam, że nie jesteśmy gotowi do właściwego kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w jednej klasie z uczniami, którzy nie mają specjalnych potrzeb — ocenia Romanas Voronovič, nauczyciel ze stopniem metodyka, dr nauk edukologicznych, ekspert w Narodowej Agencji Edukacji, Członek Rady Litewskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Chemii.

KOLEJNA NOWELIZACJA W OŚWIACIE

— Edukacja włączająca nie jest nowością w litewskim szkolnictwie: ustawa o oświacie z 1991 r. stanowi, że dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą uczyć się w klasach ogólnych szkół ogólnokształcących — w pisemnym komentarzu informuje nas Ministerstwo Oświaty, Nauki i Sportu.

— Obecnie istotne jest, że od września 2024 r. wchodzi w życie przepis Ustawy o oświacie, zobowiązujący wszystkie ogólnokształcące placówki oświatowe do przyjmowania dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jeżeli ich rodzice wyrażą taką wolę. Nie ma już możliwości, aby szkoły nie przyjęły dziecka argumentując odmowę brakiem specjalistów, doświadczenia czy kompetencji — precyzuje w odpowiedzi na pytanie „Kuriera Wileńskiego” resort oświaty.

Jak dodaje się w komentarzu, wiele litewskich placówek edukacyjnych od kilkudziesięciu lat z powodzeniem stosuje zasady integracji. Obecnie celem jest szersze zastosowanie zasad integracji i stworzenie jak najlepszych warunków dla dzieci o różnych zdolnościach i potrzebach edukacyjnych we wszystkich placów-

Od września 2024 r. w szkołach i przedszkolach na Litwie ruszyła edukacja włączająca.

Praca z uczniami ze szczególnymi potrzebami, gdy nie ma przygotowania, nie ma narzędzi, nie ma specjalistów, staje się jeszcze bardziej skomplikowana — wskazuje Romanas Voronovič. Fot. Viktorija Voronovič

kach oświatowych. Już teraz około 90 proc. dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczy się i rozwija w placówkach ogólnokształcących.

Równoległe będą funkcjonowały również szkoły specjalne dla dzieci z indywidualnymi potrzebami. Od tego roku na wniosek rodziców (opiekunów) w szkołach specjalnych będą kształcone wyłącznie dzieci z bardzo wysokimi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, które wymagają stałej opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Szkoła ogólnokształcąca musi zapewnić dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (dzieciom z zaburzeniami zachowania i emocji, zaburzeniami ze spektrum autyzmu, dzieciom z zaburzeniami ruchowymi i/lub pozycyjnymi, intelektualnymi itp.) specjalne pomoce dydaktyczne

i narzędzia pomocy technicznej w zakresie edukacji, niezbędne do zapewnienia wysokiej jakości usług nauczania i uczenia się. Z kolei administracja placówki edukacyjnej powinna stwarzać nauczycielom i asystentom możliwości podnoszenia kwalifikacji, doskonalenia i zdobywania nowych kompetencji.

JEDEN UCZEŃ POTRAFI ZRUJNOWAĆ PROCES NAUCZANIA

Romanas Voronovič, nauczyciel z 12-letnim doświadczeniem pracy w szkole, który pracował również z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, dzieli się z nami swoimi przemyśleniami.

— Jeden uczeń ze specjalnymi potrzebami, jeśli się nie potrafi z nim pracować, może zrujnować proces edukacyjny nie tylko całej klasy, ale także szkoły.

11.>>

Są uczniowie z wysokimi potrzebami specjalnymi, którzy mają zaburzenie spektrum emocjonalnego, którzy mogą krzyczeć przez godzinę, wyrażając swoje niezadowolone. Nawet jeżeli w pobliżu jest nauczyciel lub asystent, nie zawsze udaje się uspokoić ucznia. W salach lekcyjnych wokół ciebie słychać krzyki. Praca w takich warunkach jest bardzo trudna — wskazuje Romanas Voronovič.

Jak mówi, zdarzają się uczniowie, którzy nie kontrolują tego, co mówią lub co robią, którzy mogą uderzyć innego ucznia lub nauczyciela na oczach całej klasy. Trudno jest utrzymać autorytet, gdy podczas lekcji uczniowie obrażają nauczyciela. Inni uczniowie rozumieją, że słów ucznia ze specjalnymi potrzebami nie należy brać na poważnie, ale ta świadomość nie ułatwia sytuacji nikomu.

Gdy w klasie znajdują się uczniowie ze specjalnymi potrzebami, w sposób nieunikniony obniża się poprzeczka dla jakości nauczania, lekcja jest dostosowywana do tych uczniów.

— W rezultacie cierpią uczniowie bez specjalnych potrzeb. Nauczyciel w tym samym czasie musi odnajdywać się w roli psychologa, pedagoga specjalnego i jednocześnie opiekuna, starając się zachować równowagę emocjonalną w klasie i spędzając czas na uspakajaniu dziecka ze specjalnymi potrzebami; w tym czasie nie prowadzi on lekcji, nie naucza. Brakuje czasu na opanowanie materiału lekcyjnego, przygotowanie się do egzaminów itp. Jakość świadczącego kształcenia pogarsza się — wskazuje Romanas Voronovič.

Jak mówi, praca nauczyciela już teraz jest trudna emocjonalnie, a praca z uczniami ze szczególnymi potrzebami, gdy nie ma przygotowania, nie ma narzędzi, w obliczu jeszcze większych codziennych wyzwań staje się jeszcze bardziej skomplikowana.

— Nauczyciele mają zapewnione szkolenia z zakresu pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rzecz w tym, że nie prowadzą ich przedmiotowcy.

Jesteśmy absolutnie nieprzygotowani do przyjęcia dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych — podkreśla Zofia Matarewicz **Fot. Marian Paluszkiwicz**

Dla mnie, jako nauczyciela chemii, ważne jest, aby wiedzieć, jak uczyć chemii ucznia ze specjalnymi potrzebami, jak organizować prace praktyczne itp. Takie informacje znajduję tylko w literaturze zagranicznej. Ponadto szkolenia nie dają żadnych korzyści, często prowadzone są w sposób ogólnikowy, niekonkretny, więc zasłyszane informacje prawie nie mają zastosowania w praktyce. Żal tych uczniów, którzy nie mają specjalnych potrzeb. Nie są oni winni temu, że jakość zapewnianej im edukacji nieuchronnie się pogorszy — dodaje.

NAUSÉDA: NIE MOŻNA TWORZYĆ GETT W SZKOŁACH

Do edukacji włączającej odniósł się również prezydent Gitanas Nausėda, twierdząc, że realizując ją, nie wolno tworzyć gett w szkołach.

„Jest (edukacja włączająca — od aut.) bardzo słusznym pomysłem, szkoda, że na realizację tej idei, jak zawsze, brakuje czasu, brakuje pieniędzy, brakuje metodologii i w końcu zabraknie ludzi” — powiedział przywódca kraju cytowany przez BNS.

„Ale fakt, że wszystkich tych rzeczy brakuje, nie neguje poprawności samej idei. I poddać się, wywiesić białą flagę, powiedzieć, że to jest dla nas za trudne, że to się

nie uda, że rodzice będą mieli coś przeciwko (...) a teraz mówić o tworzeniu gett w szkołach, nie, to jest zła droga” — powiedział.

W ten sposób Nausėda skomentował wypowiedź mer samorządu szyrwinckiego Živilė Pinskuvienė, która oświadczyła, że w podległych jej samorządowych placówkach oświatowych dzieci ze szczególnymi potrzebami, po indywidualnej ocenie każdego z nich, podczas głównych lekcji będą uczyć się osobno.

Według niej integracja będzie się odbywała tylko podczas takich lekcji jak muzyka, plastyka, a także podczas przerw.

„Żałuję, że ten projekt, skonstruowany przez rząd konserwatystów, po raz kolejny spolaryzował i podzielił społeczeństwo. (...) Dzieci ze szczególnymi potrzebami, których zachowanie, agresja podczas lekcji zagrażają bezpieczeństwu innych uczniów i zakłócają proces uczenia się, podczas niektórych lekcji będą kształcone w specjalnie dla nich wyposażonych, wydzielonych przestrzeniach, pod opieką specjalnie przygotowanych specjalistów” — podkreśliła mer. „Z kolei dzieci, których zachowanie „nie przeszkadza w procesie uczenia się całej klasy — będą kształcone razem ze wszystkimi uczniami” — poinformowała.

13.>>

12.>>

**WZROST FINANSOWANIA
NA POMOC EDUKACYJNĄ**

Czy w szkołach na Litwie jest wystarczająca liczba pedagogów specjalnych i nauczycieli asystentów przedszkolnych do prowadzenia edukacji włączającej? Ilu z nich pracuje obecnie w szkołach, jakie jest zapotrzebowanie na tych specjalistów? — zapytaliśmy o to resort oświaty.

— Finansowanie pomocy edukacyjnej ze środków państwowych wzrosło od 2019 r. o ponad 100 milionów euro — od 61 mln euro w 2019 r. do kwoty ponad 163 mln euro w 2024 r. — wyjaśnia w komentarzu dział komunikacji ministerstwa oświaty, nauki i sportu.

Jak się dowiadujemy, ze środków przeznaczonych na pomoc edukacyjną „wyplacane są wynagrodzenia pracującym w szkołach i przedszkolach logopedom, psychologom, pedagogom socjalnym i innym specjalistom z zakresu wsparcia edukacyjnego, a także asystentom nauczycieli”.

— Zwiększenie środków na pomoc edukacyjną pozwala na tworzenie nowych etatów dla specjalistów wsparcia edukacyjnego — szacuje się, że od 2020 r. ich liczba wzrosła o 17 proc. (z 3,7 tys. do 4,2 tys. etatów), a dofinansowanie przewidziane w 2024 r. pozwoli na utworzenie ponad 200 nowych etatów w szkołach — informuje nas resort oświaty.

Według danych resortu, w ciągu ostatnich 4 lat liczba asystentów nauczycieli w szkołach wzrosła 2,5-krotnie: w latach 2019–2020 pracowało ich 2 069, w tym roku szkolnym — 5 271.

— W trosce o przyciągnięcie większej liczby specjalistów wsparcia edukacyjnego i zapewnienie im lepszych warunków pracy, we wrześniu 2021 r. wynagrodzenie tych specjalistów zostało podniesione średnio o 20 proc., w 2022 r. — o kolejne 12,5 proc., a od 2023 r. wzrosło o kolejne 13 proc. Planuje się, że od 1 września przeciętne miesięczne wynagrodzenie nauczycieli i specjalistów wsparcia edukacyjnego wzrośnie do 130 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kraju — zapowiada ministerstwo.

**BRAKUJE PRZYGOTOWANIA
I SPECJALISTÓW**

— Mam wielką nadzieję, że te pieniądze dotrą do nauczycieli w postaci godnych wynagrodzeń. Na razie etaty dla nas nie zostały zatwierdzone. Nie odczuliśmy, jak wygląda to zwiększanie finansowania w praktyce — komentuje wzrost płac Zofia Matarewicz, dyrektor Szkoły Przedszkola „Wilia” w Wilnie.

W tej wileńskiej placówce objęto opieką i kształceniem 23 dzieci specjalnej troski w wieku od 2 do 10 lat. Każde z nich ma inną diagnozę, każde wymaga innego podejścia, innych metod pracy.

— Widzę tu jeden ogromny problem. Jesteśmy absolutnie nieprzygotowani do przyjęcia dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Żeby ten system działał bez zarzutu, potrzebni są pedagodzy specjaliści, logopedzi, dostateczna liczba etatów dla psychologów. Tymczasem nauczycieli asystentów nie mamy, pedagogów specjalnych nie mamy, choć szukamy ich intensywnie. Mamy panią psycholog, która pracuje z dziećmi specjalnej troski, ale niestety, na inne dzieci brakuje jej czasu. Mamy trzech logopedów, ale to kropla w morzu potrzeb, ponieważ panie pracują tylko z tymi dziećmi, które mają znaczne zaburzenia, ale nie są w stanie ogarnąć dzieci z mniejszymi

potrzebami, np. z dysleksją. Odczuwamy stały brak specjalistów, jest ich ciągle za mało. Od roku zapraszamy do pracy w naszej placówce, ale niestety, nie ma chętnych — ubolewa Zofia Matarewicz.

Jak mówi, dzieckiem ze znacznym zaburzeniem musi opiekować się tzw. asystent ucznia (lit. mokinio padėjėjas).

— Samorząd przyznaje asystentowi ucznia zatrudnienie na pół etatu, czyli cztery godziny, choć mama zostawia dziecko na siedem godzin. Wynagrodzenie wynosi 503 euro do ręki. W tej sytuacji nie jesteśmy w stanie okazać pomocy dzieciom. Po prostu brakuje rąk do pracy — konstatuje.

— Dzieci o specjalnych potrzebach mamy w każdej klasie, potrzebują one opieki naprawdę dużej liczby specjalistów. Wiosną mogliśmy zapoznać się z pracą placówek edukacyjnych we Włoszech. Tam za każdym dzieckiem o specjalnych potrzebach przyjmowanym do szkoły idą specjaliści. Gdybyśmy mieli specjalistów, moglibyśmy realizować edukację włączającą. A przecież nie możemy też zapominać o tych dzieciach, które nie mają potrzeb specjalnych, ale też wymagają uwagi i opieki — wskazuje Zofia Matarewicz. ■

TVP
WILNO

■ Już teraz około 90 proc. dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczy się i rozwija w placówkach ogólnokształcących **Fot. Marian Paluszkiwicz**

Wileńskie Muzeum A. Mickiewicza zamknięte — remont potrwa do końca 2025 roku

Justyna Giedrojc

Placówka ma być otwarta dla zwiedzających w końcu 2025 r. Do czasu zakończenia remontu muzeum będzie oferowało alternatywy.

— Ostatni poważny remont całego budynku miał miejsce w 1976 r. — odnowiono wówczas już istniejące i wprowadzono brakujące komunikacje. Teraz prace remontowe będą prowadzone nie tylko wewnątrz, ale i na zewnątrz budynku. Odnowione albo wymienione zostaną wszystkie drewniane konstrukcje, wymianie i remontowi ulegną komunikacje: system ogrzewania, wodociąg i kanalizacja, instalacje elektryczne, system oświetlenia, wentylacja. Kapitałny remont pomoże pracownikom muzeum zapewnić odpowiednie warunki do eksponowania cennych zbiorów, a gościom muzeum zapewni wygodne zwiedzania. Póki budynek jest remontowany, swą działalność przenosimy do pomieszczeń uniwersyteckich — mówi „Kurierowi Wileńskiemu” Alicja Dżisiewicz, kustoszka muzeum.

ZABYTKOWA KAMIENICA I WKŁAD POLSKI

Rozmówczyni zaznaczają, że najstarszą zachowaną częścią budynku, w którym mieści się muzeum, jest piwnica z XVII w. Fragmenty zielonych dachówek odkryte w podwórku podczas badań archeologicznych świadczą, że jakaś kamienica stała w tym miejscu jeszcze w XV w. Obecny zespół budynków ostatecznie ukształtował się w końcu XVIII w. i według starej numeracji był oznaczony numerem 147.

Remont zabytkowego budynku finansują dwie strony: Uniwersytet Wileński oraz Ministerstwo

Muzeum Adama Mickiewicza przy Uniwersytecie Wileńskim, mieszczące się w zabytkowym budynku przy zaułku Bernardyńskim 11, jest nieczynne z powodu remontu.

Spraw Zagranicznych RP, które środki przekazało za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

„Cieszymy się, że po remoncie będziemy mogli powitać zwiedzających w odnowionym budynku. Istniejące od ponad wieku muzeum stało się ważnym miejscem spotkań z kulturą, historią, literaturą, przykładem współpracy międzykulturowej. Jesteśmy niezmiernie wdzięczni Rzeczypospolitej Polskiej za zaufanie i wkład w projekt” — mówi Monika Ramonaitė, dyrektorka Muzeum Uniwersyteckiego Wileńskiego.

PLACÓWKA KONTYNUUJE DZIAŁALNOŚĆ

Do czasu zakończenia remontu muzeum będzie organizować wycieczki tematyczne mające na celu przybliżenie życia i twórczości Adama Mickiewicza.

— Kontynuujemy także przedwojenną tradycję Śród Literackich. W tym roku mamy już za sobą dziewięć Śród, a do końca roku bieżącego zaprosimy Państwa na kolejne trzy spotkania. Środy odbywają się w salach uniwersyteckich — wyjaśnia Alicja Dżisiewicz.

Już tej jesieni w kościele akademickim pw. św. Janów zostanie otwarta tymczasowa wystawa opowiadająca o wieszczu i jego twórczości.

PIERWSZA WZMIANKA O ZAŁOŻYCIELU

W kamienicy przy zaułku Bernardyńskim wieszczę, według słów jego przyjaciela — A.E. Odyńca, mieszkał od Wielkanocy do czerwca 1822 r. Tu szykował do druku „Grażynę”. Wśród lokatorów kamienicy oprócz Adama Mickiewicza byli jego przyjaciele: Ignacy Domeyko, Józef Jeżowski, Antoni Edward Odyniec.

15.>>

Remont zabytkowego budynku finansują dwie strony: Uniwersytet Wileński oraz MSZ RP, które środki przekazało za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego

14.>>

— Za datę założenia muzeum uważany jest dzień 23 września 1911 r., kiedy to wileński „Tygodnik Ilustrowany” opublikował artykuł, w którym został przedstawiony nowy właściciel historycznego budynku — śpiewak operowy i dziennikarz — Jan Konrad Obst (1876–1954). Podawał też niezwykłą informację: w odnawianym pokoju Mickiewicza pod tapetą została odkryta tablica pamiątkowa z napisem „Tu pisana Grażyna / 1822”, co stało się zachętą dla Obsta, by tu otworzyć prywatne muzeum poświęcone Adamowi Mickiewiczowi. Dziś wiemy, że tablica została wmurowana przez jednego z wcześniejszych właścicieli budynku — lekarza wojskowego Jana Życkiego (1810–1875) — opowiada Alicja Dżisiewicz.

KOLEKCJA OBSTÓW

Jan z żoną Różą od dawna byli zapalonymi kolekcjonerami. Przenosząc się do Wilna z Petersburga, gdzie długo mieszkali, przywieźli kolekcję cennych książek, mebli, dywanów, obrazów, dokumentów z powstania w 1863 r. i wiele innych przedmiotów, które rozmieścili w prywatnych pokojach na piętrze. Zgromadzone w rodzinnej kolekcji mickiewicziana — portrety, litografie i inne przedmioty związane z poetą i jego dziełami — stały się częścią ekspozycji nowo otwartego Muzeum Adama Mickiewicza.

PERYPETIE WOJENNE

Obstowie starannie opiekowali się swoim muzeum.

— Przeżyło ono pierwszą wojnę światową i inwazję bolszewicką, potem perypetie powojenne. 19 stycznia 1938 r. Obst podpisał „Akt darowizny”, na mocy którego przekazał budynek przy zaułku Bernardyńskim 11 z założonym tu przed 27 laty muzeum i jego eksponatami na rzecz Uniwersytetu Stefana Batorego. Rodzina Obstów postanowiła przenieść się z hałaśliwego miasta do kupionego podwileńskiego majątku — do Rubna. W niespełna rok od chwili podpisania dokumentu wybucha druga wojna światowa. Ekspozycja mu-

Zgromadzone w rodzinnej kolekcji portrety, litografie i inne przedmioty związane z poetą i jego dziełami — stały się częścią ekspozycji Muzeum Adama Mickiewicza

zeum Obsta została częściowo rozgrabiona, część pamiątek została ukryta i uratowana — kontynuuje kustoszka placówki.

WSPARCIE MECENATÓW

W czasach sowieckich muzeum faktycznie działało, ale było niedostępne dla zwiedzających. Nie wiadomo czy dzisiaj istniałoby, gdyby w 1990 r. jego dyrektorem nie został litewski poeta i publicysta Rimantas Šalna.

— Pomieszczenie, które należało do muzeum, było w opłakanym stanie i wymagało gruntownego remontu. Jako jedni z pierwszych pomoc zaoferowali wileńscy dziennikarze śp. Halina Jotkiało i Jerzy Surwiło. Dzięki ich publikacjom, m.in. na łamach „Kuriera Wileńskiego”, losem muzeum zainteresowało się wiele wpływowych ludzi. Polski tenor Wiesław Ochman pomógł wykupić sąsiadujące z muzeum mieszkanie stróża i przez to poszerzyć placówkę. W 1998 r. w dwusetną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza fasada budynku została wyremontowana dzięki prywatnym środkom Jerzego Teichmana, małżonka Eufemii Teichman, ówczesnej ambasador RP na Litwie, Sprezentowali oni także dla muzeum popiersie wieszczka. Najwięcej pomocy muzeum zyskało dzięki wsparciu mecenatów — wspomina Rimantas Šalna.

PAMIĄTKI PO WIESZCZU

Od chwili otwarcia przez Obsta muzeum przyjmowało zwiedzających. Odbływały się tu różne imprezy, których liczba zaczęła intensywnie wzrastać od chwili odzyskania niepodległości przez Litwę: prezentacje książek, zajęcia edukacyjne dla uczniów szkół polskich i litewskich, konkursy poetyckie, a także wystawy poświęcone różnym jubileuszom związanych z Wilnem i twórcami XIX w. W 2009 r. odrodzono tu tradycję spotkań intelektualnych — słynnych przedwojennych Śród Literackich, które dawniej odbywały się w Celi Konrada. Na zbiory muzealne składają się obrazy, książki, fotografie, rzeźby, pamiątki z pobytu Adama Mickiewicza w Wilnie, Kownie, Paryżu.

— W zbiorach muzealnych są autentyczne meble należące do Adama Mickiewicza — krzesło i stół z Kowna oraz krzesło z Paryża подарowane przez Ludwika Goreckiego, wnuka Mickiewicza, Związkowi Literatów Zawodowych Polskich w 1929 r. — wymienia Alicja Dżisiewicz.

1 stycznia 2021 r. Muzeum Adama Mickiewicza weszło w skład Muzeum Uniwersytetu Wileńskiego. Obowiązki dyrektora Muzeum UW pełni Monika Ramonaitė — doktorantka na Wydziale Historii UW, lektor Wydziału Medycznego UW. ■

Fot. Marian Paluszkiewicz

Frekwencja na wyborach sejmowych. „Chcemy mieć dużo i natychmiast”

Antoni Radczenko

Politologa Matasa Baltrukevičiausa nie dziwią liczby, ponieważ jego zdaniem Sejm i partie polityczne nie cieszą się dużym zaufaniem społecznym.

Z badań opinii publicznej, wykonanych przez „Baltijos tyrimai” na zlecenie LRT, wynika, że tylko 50 proc. obywateli uprawnionych do głosowania zamierza oddać swój głos w zbliżających się wyborach do Sejmu. Aż 42 proc. respondentów odpowiedziało, że w ogóle nie zamierza udawać się do urn wyborczych, a kolejnych 8 proc. nie miało wyrobionego zdania w tej kwestii.

ZMĘCZENIE WYBORCZE W SPOŁECZEŃSTWIE

Przed czterema laty w pierwszej turze wyborów parlamentarnych zagłosowało 47,2 proc. mieszkańców. W drugiej — 38,6 proc. W wyborach prezydenckich, które odbyły się w maju bieżącego roku, w pierwszej turze zagłosowało 59,4 proc., a w drugiej — 49,6 proc.

— Oczywiście możemy z pewną dozą zazdrości patrzeć na kraje zachodnie, gdzie zazwyczaj frekwencja wyborcza jest o wiele większa. Na Litwie, jeśli przyjdzie do urn wyborczych 50 proc. obywateli posiadających prawo do głosowania, to będziemy mieli do czynienia ze standardową sytuacją. To nie będzie żadną sensacją. Co prawda w tegorocznych wyborach prezydenckich aktywność wyborcza była dosyć wysoka, więc można założyć, że nasz kraj staje się bardziej aktywny pod względem politycznym. Osobiście więc patrzyłbym na zbliżające się wybory do Sejmu z umiarkowanym optymizmem. Nie trzeba jednak mieć zbyt wygórowanych oczekiwań, ponieważ możemy mieć do czynienia z pewnym wyborczym zmęczeniem

Tylko co drugi obywatel z czynnym prawem wyborczym zadeklarował chęć uczestnictwa w październikowych wyborach sejmowych.

Tylko 50 proc. obywateli zamierza oddać swój głos w zbliżających się wyborach do Sejmu

W niektórych państwach obowiązuje przymus wyborczy, czyli obywatel ma nie tylko prawo, ale również obowiązek głosowania. W przypadku nieoddania głosu w wyborach grożą nawet kary pieniężne.

w społeczeństwie. Bo już mieliśmy wybory prezydenckie i do Parlamentu Europejskiego. Dlatego frekwencja na poziomie 50 proc. będzie czymś normalnym — mówi „Kurierowi Wileńskiemu” Matas Baltrukevičius, politolog i szef Centrum Państwowości Biblioteki Narodowej.

Z cytowanych badań ponadto wynika, że bardziej aktywne w czasie wyborów są kobiety po 50. roku życia, osoby z wyższym wykształceniem oraz otrzymujące średnie i ponad średnie wynagrodzenie miesięczne. Nie mają natomiast wyrobionego zdania najczęściej osoby młode oraz przedstawiciele mniejszości narodowych.

POPULARNOŚĆ PREZYDENTA, BRAK SYMPATII DO SEJMU

System polityczny Litwy jest zaliczany do demokracji parlamentarno-gabinetowej, co oznacza, że działania rządu mają większy wpływ na życie obywatela niż prezydenta. Co jednak nie przekłada się na popularność Sejmu w społeczeństwie.

Największym zaufaniem społecznym — jak wynika z badań opinii publicznej przeprowadzonych na wiosnę 2024 r. — cieszy się wojsko (78 proc.), policja (75 proc.) oraz instytucja prezydenta (69 proc.). Natomiast rządowi ufa 33 proc. mieszkańców, a Sejmowi zaledwie 27 proc.

— Na Litwie ukształtowała się tradycja, że osoba zajmująca stanowisko prezydenta, automatycznie jest obdarzana wysokim zaufaniem społecznym. Chociaż w rzeczywistości uprawnienia prezydenta na Litwie nie są zbyt szerokie. Dlatego bycie popularnym prezydentem nie jest tak naprawdę trudnym zadaniem.

16.>>

Być może za czasów Rolanda Paksasa był pewien spadek popularności instytucji prezydenta. Wszyscy pozostali – Algirdas Brazauskas, Valdas Adamkus, Dalia Grybauskaitė czy obecny prezydent Gitanas Nausėda – cieszyli się i cieszą się dużą popularnością. Wszyscy mieli bardzo wysokie notowania. Ważnym elementem, w przypadku wyborów prezydenckich, jest to, że głosuje się na konkretną osobę, a nie na partię. Niestety partie nie cieszą się dużym zaufaniem społecznym – podkreśla w rozmowie z naszym dziennikiem Matas Baltrukevičius.

PRZYMUS WYBORCZY WPŁYWA NA FREKWENCJĘ

W niektórych państwach obowiązuje przymus wyborczy, czyli obywatel ma nie tylko prawo, ale również obowiązek głosowania. W przypadku nieoddania głosu w wyborach grożą nawet kary pieniężne. Obecnie przymus wyborczy obowiązuje w pięciu krajach Europy: Belgii, Grecji, Liechtensteinie, Luksemburgu i na Cyprze. Przymus wyborczy istnieje również w szwajcarskim kantonie Schaffhausen.

„Nieuczestniczenie w wyborach skutkuje nałożeniem na obywateli mniej lub bardziej dotkliwych sankcji. Przymus wyborczy (oraz ewentualne sankcje za nieuczestniczenie w wyborach) wywiera bezpośredni wpływ na frekwencję” – pisze Elżbieta Kuźelewska z Uniwersytetu w Białymstoku w pracy naukowej „Przymus wyborczy w Belgii. Kilka uwag na temat obowiązkowego głosowania”.

EDUKACJA W SZKOŁACH I PRZYKŁAD BELGII

Autorka dodaje, że w przypadku Belgii lepszym terminem niż „przymus wyborczy” na określenie ich systemu, jest „automatyzm wyborczy”. „Na wyborcy ciąży obowiązek udania się do lokalu wyborczego, gdzie może oddać pustą kartkę do głosowania. Za-

Instytucja prezydenta cieszy się dużym zaufaniem społecznym

Największym zaufaniem społecznym – jak wynika z badań opinii publicznej przeprowadzonych na wiosnę 2024 r. – cieszy się wojsko (78 proc.), policja (75 proc.) oraz instytucja prezydenta (69 proc.). Natomiast rządowi ufa 33 proc. mieszkańców, a Sejmowi zaledwie 27 proc.

tem termin »wstrzymujący się od głosu« nie ma szczególnego znaczenia w belgijskim słownictwie wyborczym. Głos wstrzymujący się jest traktowany jak głos pusty czy nieważny. Liczy się liczba osób przybyłych do lokalu wyborczego” – tłumaczy Kuźelewska.

Obecny system wyborczy w Belgii istnieje od 1893 r. i dotyczy wszystkich rodzajów wyborów. W tym również do Parlamentu Europejskiego.

„Belgia plasuje się wśród dwudziestu państw na świecie z najwyższą frekwencją wyborczą w wyborach parlamentarnych. Przymus wyborczy jest bez wątpienia najbardziej efektywnym sposobem zwiększenia frekwencji wyborczej. Obowiązkowe głosowanie stymuluje rząd do ułatwiania procedur wyborczych (np. brak potrzeby każdorazowej rejestracji wyborczej czy wyznaczanie dnia wolnego od pracy dniem wybo-

rów). Z uwagi na fakt, iż wyborcy często nie zdają sobie sprawy, że głosowanie leży w ich własnym interesie, przymus wyborczy staje się pewnego rodzaju strażnikiem ochrony demokratycznych praw wyborczych” – podsumowuje naukowczyni.

DLA LITWY NIE PASUJE

Rozmówca „Kuriera Wileńskiego” nie jest przekonany, czy warto wprowadzać na Litwie belgijskie rozwiązanie.

– My na Litwie bardzo często chcemy mieć dużo i natychmiast. Tak to nie działa. Społeczne zachowania nie kształtują się w szybkim tempie. Sądzę, że trzeba też zwrócić uwagę na system oświaty. Ile w nim poświęcamy miejsca i czasu na wychowanie obywatelskie. Jestem przekonany, że po zakończeniu szkoły uczniowie zbyt nie orientują się w systemie politycznym kraju, czy jak działają instytucje państwowe. Na przykład, jakie są kompetencje Sejmu, prezydenta lub rządu. Młody człowiek tylko poprzez fizyczne uczestnictwo w pewnych procesach, jak udział w wyborach, zaczyna rozumieć, dlaczego na przykład jest taki, a nie inny skład rządu – oświadcza Matas Baltrukevičius. ■

Fot. Marian Paluszkiwicz

Bezpośredni kontakt z klientem – tylko w języku litewskim?

Honorata Adamowicz

W ubiegłym tygodniu Sejm RL w drugim czytaniu przegłosował poprawki do ustawy, które zakładają zobowiązanie obcokrajowców i zatrudniające ich firmy do obsługi klientów w języku litewskim. Inicjatorka poprawek Dalia Asanavičiūtė powiedziała, że komunikować się z klientami w języku litewskim byłoby zobowiązani pracownicy, którzy obsługują klientów bezpośrednio.

– Inicjatywa ta powstała już dawno temu. Wynikała ona z dostrzeżenia dyskryminującej prawnej różnicy panującej między sektorem usług (gdzie mamy do czynienia ze stosunkiem pracy) tj. zakładami firmowymi, w których istnieje obowiązek posługiwania się językiem litewskim a innymi nowymi rodzajami działalności gospodarczej, gdzie język państwowy nie jest obowiązkowy. Biorąc pod uwagę, że językiem urzędowym naszego kraju jest litewski, konieczne jest zapewnienie, aby osoby pracujące w sektorze usług znały przynajmniej podstawy języka litewskiego. Dlatego ten projekt powstał i trafił do Sejmu w czerwcu, teraz mamy wrzesień, kiedy przegłosowano poprawki do ustawy i idziemy dalej przy bardzo silnym wsparciu ze strony posłów do Sejmu – mówi w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” Dalia Asanavičiūtė.

Poprawki do ustawy zobowiązywałyby producentów, sprzedawców oraz dostawców usług do udzielania klientom najważniejszych informacji o produktach i usługach oraz oznaczania towarów w języku litewskim. Wyjątkiem byłyby sytuacja, gdyby wymóg znajomości języka litewskiego stanowił bezpodstawne ograniczenie prawa do pracy. Zmiany w ustawie o języku narodowym proponowane są w związku z rosnącą liczbą imigrantów na Litwie, pracujących jako dostawcy jedzenia lub kierowcy, którzy nie mówią po litewsku.

– To wcale nie oznacza, że język litewski będzie obowiązkowy przy wykonywaniu każdej pracy. Mówi-

Obecnie na Litwie mieszka ok. 200 tys. cudzoziemców. Wielu z nich jest zatrudnionych w sektorze usługowym **Fot. Marian Paluszkiwicz**

my o naprawdę niewielkim obszarze usług – tylko o tych, gdzie dana osoba ma bezpośredni kontakt z klientem. Tam, gdzie pracuje wielu obcokrajowców, na przykład w kuchniach, magazynach lub w innych miejscach, czy też w wypadku kierowców dalekobieżnych, znajomość języka litewskiego nie będzie obowiązkowa – podkreśla Asanavičiūtė.

– Cel proponowanych zmian jest dobry – zapewnienie, że usługi na Litwie będą świadczone w języku litewskim. Jest to z pewnością coś, z czym wszyscy się zgadzamy. Jednak propozycje wprowadzenia zmian budzą poważne wątpliwości. Po pierwsze, wymóg obsługi klientów w języku litewskim już istnieje i jest już zapisany w prawie. Dlatego też, w mojej opinii, proponowany obowiązek, aby każda osoba fizyczna sprzedająca towary posiadała przynajmniej podstawową znajomość języka litewskiego, może prowadzić do kuriozalnych sytuacji. Propozycja w obecnym brzmieniu zobowiąże wszystkich obcokrajowców do porozumiewania się w języku litewskim, gdy przyjadą na Litwę, aby wziąć udział np. w targach lub wystawach. Każdy, kto np. chciałby handlować na Kaziukach, musiałby znać język litewski, ponieważ będzie bezpośred-

nie obsługiwał ludzi. Sądzę, że jest to nadmierny wymóg, który nie zapewni osiągnięcia celu i spowoduje trudności. Jestem przekonana, że projekt ustawy można jeszcze udoskonalić, aby zapewnić obsługę w języku litewskim, ale uniknąć nadmiernych regulacji – zauważyła w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” minister sprawiedliwości Ewelina Dobrowolska.

Za poprawkami głosowało 100 posłów, pięciu było przeciwko, 14 parlamentarzystów wstrzymało się od głosu. By poprawki zostały przyjęte, potrzebne jest jeszcze jedno głosowanie. Jeżeli Sejm przyjmie poprawki, zaczną one obowiązywać od 1 stycznia 2026 r.

W ub. roku Państwowa Służba Ochrony Praw Konsumentów sporządziła 192 protokoły dotyczące naruszeń w oznaczaniu produktów. Około jedna piąta z nich dotyczyła braku informacji w języku państwowym. Z danych Departamentu Migracji pochodzących z ubiegłego roku wynika, że liczba cudzoziemców mieszkających na Litwie po raz pierwszy w historii kraju przekroczyła 200 tys. ■

Więcej młodzieży w Służbie Zatrudnienia: „Chcą żyć, a nie pracować”

Honorata Adamowicz

— Dosyć często młodzież po ukończeniu szkoły rejestruje się w Służbie Zatrudnienia nie po to, żeby znaleźć pracę, ale w celu uzyskania świadczeń socjalnych, stypendiów socjalnych, ubezpieczenia społecznego na wypadek bezrobocia. Przygotowanie zawodowe młodych ludzi do wejścia na rynek pracy pozostaje poważnym problemem. Znaczna liczba młodych ludzi zarejestrowanych w Służbie Zatrudnienia nie posiada kwalifikacji zawodowych, tj. ani wykształcenia wyższego, ani zawodowego. A wymagania pracodawców dotyczące nawet niewykwalifikowanej pracy są dosyć wysokie, np. prawo jazdy kategorii B, doświadczenie w zakresie oferowanej pracy. Dosyć często niewykwalifikowana praca oferowana jest poza miejscem zamieszkania i wymaga wyjazdów służbowych, czy też dużego obciążenia fizycznego. Często jest to praca zmianowa z nieatrakcyjnym wynagrodzeniem miesięcznym nieprzekraczającym płacy minimalnej, która związana jest właśnie z pracą niewykwalifikowaną — wyjaśnia w rozmowie z „Kuriernem Wileńskim” Milda Jankauskienė, rzeczniczka prasowa Służby Zatrudnienia.

Stopa bezrobocia młodzieży jest wyższa w tym roku w 35 z 60 samorządów w porównaniu ze statystykami z 2023 r. Największe wzrosty odnotowano w Kalwarii (63,5 proc.), Kazlų Rūda (56,6 proc.), Pakruojis (49,3 proc.), Kelmė (43,5 proc.), Pagėgiai (36,4 proc.).

MŁODZIEŻ CZĘSTO ZMIENIA MIEJSCE PRACY

— Młodzi ludzie często zmieniają nie tylko pracę, ale także in-

W ciągu ostatnich lat wzrasta liczba młodych ludzi, którzy po zakończeniu szkoły średniej rezygnują z kontynuowania nauki na rzecz „odnalezienia się” w życiu zawodowym.

stytucje edukacyjne. Na przykład przez rok studiują na jednym kierunku, następnie przerywają naukę, rejestrują się w urzędzie pracy, a następnie podejmują studia w innym miejscu. Młodzi ludzie nie chcą pracować fizycznie, chcą wystarczająco wysokiej pensji bez doświadczenia, nie chcą pracować według ścisłego harmonogramu, więc liczba ofert pracy spełniających te oczekiwania jest dość ograniczona — podkreśla Milda Jankauskienė.

Jak dodaje, obecnie bezrobocie wśród młodych nabiera nowych odcieni — niektórzy nie mają wizji swojej kariery i perspektyw, nie widzą sensu pracować tam, gdzie im się nie podoba, nie czekają — od razu zmieniają pracę. Jeśli nie znajdują wymarzonej pracy, nie pracują wcale, są krytyczni wobec pracodawców i oferowanych przez nich wynagrodzeń. Młodzi ludzie dziś łatwiej podchodzą do rozwiązywania problemów i czują się swobodniej, a w tym wieku

są zazwyczaj wolni od zobowiązań finansowych i rodzinnych, więc mogą dokonywać wyborów.

NA RYNEK PRACY WESZŁO 2 900 MŁODYCH LUDZI

Inna grupa młodych ludzi jest jednak odpowiedzialna i poszukuje zatrudnienia. W ciągu siedmiu miesięcy 33 proc. z 27 400 zarejestrowanych młodych ludzi znalazło zatrudnienie lub uczestniczyło w programach szkoleniowych. Tylko w lipcu na rynek pracy weszło 2 900 młodych ludzi w wieku 16–24 lat, czyli o prawie jedną trzecią (700 lub 30 proc.) więcej niż w tym samym okresie ubiegłego roku.

Podczas rejestracji młodzi ludzie wskazywali również, że poszukują rzadszych zawodów, takich jak finiszier druku fotograficznego, redaktor finansowy, sortownik butelek, DJ dyskotekowy, instruktor jazdy konnej, kurier biurowy, informator i mechanik motocyklowy. ■

Przygotowanie zawodowe młodych ludzi do wejścia na rynek pracy pozostaje poważnym problemem **Fot. Marian Paluszkiwicz**

O Polonii gruzińskiej – potomkach polskich zesłańców na Kaukazie

„Przez trzy lata, u mnie w domu, działał »partyzancki« gabinet medyczny, a nasza lekarka wydawała lekarstwa, ponieważ cały system medyczny był w całkowitej ruinie” — o trudnych początkach organizacji opowiada prof. Maria Filina, prezes Związku Kulturalno-Oświatowego „Polonia” w Tbilisi.

Leszek Wątróbski: Historia stosunków polsko-gruzińskich sięga XVII wieku...

Prof. Maria Filina: Polacy, którzy znaleźli się na Kaukazie, byli głównie zesłańcami politycznymi. Pierwsza ich fala, na tzw. ciepłą Syberię, dotarła tam już w roku 1794. Byli to przeważnie uczestnicy powstania kościuszkowskiego. Następną falę zasilili polscy jeńcy z wojsk napoleońskich, których liczbę określa się dziś na kilka do kilkunastu tysięcy. Większość z nich powróciła jednak do Polski po manifeście cara Aleksandra I. Szczególnie duży napływ Polaków nastąpił dopiero po upadku powstania listopadowego i między powstaniem. Oprócz polskich żołnierzy-zesłańców, od lat trzydziestych i czterdziestych XIX w. do Gruzji przybywali dobrowolni emigranci, przedstawiciele różnych zawodów. Najwięcej było wówczas lekarzy, nauczycieli, urzędników, kupców i ludzi interesu. W połowie XIX w. w samym tylko Tbilisi mieszkało 900 Polaków. Większymi skupiskami naszych rodaków były również Kutaisi, Gori, Telawi, Batumi i Signahi. Ostatnia wreszcie fala Polaków przybyła na Kaukaz na przełomie XIX i XX w. — w celach zarobkowych, w okresie rozkwitu gospodarki rosyjskiej. Byli to w przeważającej mierze fachowcy: inżynierowie, nauczyciele, muzycy, malarze, a nawet akuszerki. Polacy pozostawili wiele śladów swojej działalności w tamtym regionie, również w samej Gruzji.

Polonia gruzińska jest jedną z najstarszych Polonii na świecie i liczy sobie ponad 200 lat...

Nasza Polonia jest absolutnie nietypowa. Jesteśmy Polonią mieszaną — gruzińsko-polską, pol-

Maria Filina, prezes Związku Kulturalno-Oświatowego „Polonia” w Tbilisi **Fot. Leszek Wątróbski**

sko-ormiańską, polsko-rosyjską, polsko-ukraińską — bo tu w Gruzji zawsze mieszkali różne narodowości. Nasi członkowie są w większości potomkami, w piątym i szóstym pokoleniu, polskich zesłańców. I w większości to jest elita intelektualna. W moim przypadku języka polskiego nauczyła mnie i mojego brata Piotra nasza babcia Maria Zawada. Ona też przekazała nam wiarę i naszą narodową tradycję, bo polska krew jest mocna i przebija się przez pokolenia.

W roku przyszłym (2025) Wasz związek odchodzić będzie swoje 30-lecie...

Tak naprawdę, to już w tym roku zaczęliśmy jubileuszowe obchody. Nasze pierwsze spotkanie miało bowiem miejsce w roku 1994, a jego formalna rejestracja rok później — właśnie w 1995. Nasz związek powstawał w bardzo ciężkich warunkach totalnego kryzysu w Gruzji. Nie mieliśmy przez

kilka lat, bardzo często ani prądu, ani gazu. Wszystkim brakowało też ogrzewania, które w tamtych czasach zostało nam odłączone. Były również straszne kolejki po chleb i niekontrolowany rozbój. Moja mama leżała wówczas po wylewie. W takiej właśnie niesprzyjającej sytuacji udało mi się założyć nasz związek.

Założenie Związku „Polonia” poprzedziła Pani wizyta w Polsce...

Zostałam zaproszona do Tarnowa w związku z moją monografią habilitacyjną pt. „Polsko-gruzińskie kontakty literackie w XIX-XX stuleciach”. Uczestnicy spotkania w Tarnowie rozmawiali o kazachstańskich Polakach. I wtedy postanowiłam powiedzieć coś o naszych kaukaskich Polakach, wykształconych potomkach zesłańców, którzy stworzyli sojusz duchowy z gruzińską elitą inteligencką. Odwiedziłam też Warszawę, na zaproszenie ówczesnego prezesa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” i marszałka Senatu RP prof. Andrzeja Stelmachowskiego. Rozmawialiśmy m.in. o potrzebie zorganizowania polskiego stowarzyszenia dla kaukaskich Polaków. To był rok 1994. I jak ja to mówię, w ostatnim ataku romantyzmu, nie wiedząc czym to grozi, założyłam ten związek.

Zaczęliście się Państwo organizować...

... zbierać wszędzie adresy Polaków. Szukaliśmy ich nawet w książkach telefonicznej, w kościele, wśród znajomych. I zaczęliśmy w moim domu, razem z naszą sekretarką, rejestrację. W listopadzie zorganizowałam na Państwowym Uniwersytecie im. I. Dżawachiszwilego, gdzie nadal pracuję jako profesor, pierwsze zebranie. Było ono naszą wewnętrzną potrzebą.

20.>>

Po raz bowiem pierwszy Polacy, po rozpadzie ZSRR, mogli przyznać się do swojej polskości. Spotkań w podobnej atmosferze więcej już nigdy nie było. I chociaż był to Związek Kulturalno-Oświatowy to naszą pierwszą działalnością była praca charytatywną, która była odpowiedzią na wielkie potrzeby. Szczególnie ciężko żyło się naszym emerytom. Za pierwszą np. swoją emeryturę moja mama mogła kupić zaledwie półtora jajka. To były żadne emerytury! Sprawa tych emerytur trafiła szybko do mediów. I drugi przykład. Przez trzy lata, u mnie w domu, działał „partyzancki” gabinet medyczny, a nasza lekarka wydawała lekarstwa, ponieważ cały system medyczny był w całkowitej ruinie. I gabinet ten, choć nie tak intensywnie jak wtedy, działa nadal. Nasza lekarka, pani Larysa Metreweli lekarz radiolog, która też miała babcię Polkę, przeprowadzała rocznie około tysiąc konsultacji wśród naszych członków. Nadal są ludzie, szczególnie emeryci, będący w potrzebie, którym pomagamy. Ale już tego entuzjazmu niestety nie mamy. Pozostają prawie wyłącznie obowiązki.

Jak udało się Pani Profesor połączyć pracę naukową i kulturalną z działalnością polonijną?

Jako profesor udało mi się stworzyć grono, krąg osób Polaków z pochodzenia, pół Polaków oraz miłośników Polski. I dlatego wszystkie te nasze przedsięwzięcia mają już dzisiaj charakter ponad polonijny. To są wydarzenia w mieście i wydarzenia na całą Gruzję. Są liczne Polonie w innych krajach, które nie działają na taką skalę jak nasza. O naszej działalności świadczy m.in. liczba zorganizowanych konferencji o wielkich Polakach, o polsko-gruzińskich kontaktach — w tym kilka międzynarodowych oraz mnóstwo tomów pokonferencyjnych — takich jak np. „200 lat Polaków na Kaukazie” (2000 r.), „Etiudy na pograniczu kultur” (2005), „Romantyzm i współczesność. Kontakty polsko-gruzińskie: historia i perspektywy” (2010) oraz sesje: „K. I. Gałczyński wczoraj i dziś” (2005), „Polski Kaukaz. Kontakty polsko-gruzińskie” (2015), „Polska — Gruzja. Dialog przez stulecia” (2022 r.). I wreszcie naukowcy z Polski i Gruzji czy kilkanaście wystaw malarstwa polskiego w Gruzji — malarzy starych i teraźniejszych pochodzących z polskich rodzin. I mnóstwo koncertów

polsko-gruzińskiej muzyki. Nie wiem dokładnie, ile. I są to koncerty na naprawdę dużą skalę. Organizujemy je w np. w konserwatorium (ostatnio w Związku Kompozytorów Gruzji, bo babcia prezesa tego Związku Giorgi Szawerczaszwilego jest polską hrabiną Jurkowską, a on jest naszym członkiem). Nikt nam nigdy nie odmawiał uczestnictwa w koncercie.

Związek Wasz prowadzi też, od 16 lat, kursy językowe...

Mamy pięć grup, które prowadzi nauczycielka z Polski (z ORPEGu) — pani Beata Karaś. Organizujemy ponadto różne wycieczki, uczestniczymy w różnych przedsięwzięciach czy imprezach gruzińskich — takich jak np. Dzień Tbilisi. Pracuję też w różnych komisjach mniejszości narodowych. Ostatnio, razem z Radą Miejską, udało się nam nadać imię Aleksandra Szymkiewicza — polskiego architekta (syna adwokata, polskiego szlachcica Polikarpa Szymkiewicza i Adelajdy pochodzącej z rodziny o niemiecko-szwedzkich korzeniach, absolwenta architektury w petersburskiej ASP — od 1885 w Tbilisi, gdzie otrzymał posadę sekretarza gubernialnego, a następnie architekta miejskiego) jednej z ulic naszego miasta.

22.>>

■ Członkowie gruzińskiej Polonii przed siedzibą Związku w Tbilisi Fot. FB Związku „Polonia”

21.>>

Korzystając z okazji naszej rozmowy, nie mogę nie wspomnieć o problemach związanych z funkcjonowaniem naszego biura związkowego. W tym roku nie otrzymaliśmy jeszcze środków finansowych z kraju na jego utrzymanie. I ja je utrzymuję. A likwidacja związku przyniosłaby nam więcej negatywnych skutków niż niewielkie koszty finansowego wsparcia z kraju na jego działalność. I nie wyobrażam sobie, kiedy o tym dowiedzą się w gruzińskim Parlamencie, radzie miejskiej czy na uniwersytecie. Oni tego nie rozumieją, że biuro związkowe zostało zlikwidowane tylko dlatego, że nie mamy na czynsz. Nie mogę też o tym powiedzieć nauczycielce, która tu we wrześniu rozpocznie zajęcia, aby uczyła nasze dzieci na ulicy. Dlatego biuro na razie jeszcze utrzymuję.

W Pani niedawno wydanej książce pt. „Polska spuścizna w Gruzji” jest rozdział poświęcony wszystkim najważniejszym polskim miejscom – czyli gruzińskim Polonikom.

W Tbilisi są m.in. ulice Kaczyńskiego, Piłsudskiego, Mickiewicza no i od niedawna także i Szymkiewicza.

A jak wyglądają przygotowania do przyszłorocznego jubileusza 30-lecia Waszego związku?

Chcemy je rozpocząć międzynarodową konferencją. Mam nadzieję, że uda się ją zorganizować na naszym uniwersytecie. Chciałabym, ale na to też nie mamy środków, nakręcić film i oczywiście zorganizować koncert. My zawsze mamy takie spotkanie i wieczór podczas naszych jubileuszów w Bibliotece Narodowej. Biblioteka Narodowa też jest związana z Polakami. Dlatego, że w 1846 r. rosyjski namiestnik imperatorski na Kaukazie założył bibliotekę razem z hrabią Wojciechem Potockim.

I jeszcze zapytam się o Pani Profesor osiągnięcia naukowe...

Jestem profesorem zwyczajnym na Wydziale Nauk Humanistycznych Państwowego Uniwersytetu w Tbilisi im. I. Dżawachiszwilego (Instytut Sławistyki, kierunek: katedra literatur słowiańskich, kierownik Centrum Polonistyki). Znajomość języka polskiego wyniosłam z domu od babci Marii Zawady, potomkini powstańca styczniowego. Moja babcia nigdy nie była w kraju, ale przekazała nam miłość do Polski. Jestem autorką kilku monografii: „Polsko-gruzińskie kontakty

literackie w XIX-XX stuleciach” (Tbilisi, 1991 r., w języku rosyjskim) oraz „Losy Polaków na Kaukazie. Część I. Tbiliska grupa poetów zesłańczych” w języku polskim (we współautorstwie z prof. Danutą Ossowską z Olsztyna) (Tbilisi, 2007 r.). Następnie w roku 2015, ze wsparciem finansowym Ambasady RP w Gruzji, opublikowałam uzupełnioną wersję tej monografii, rok później ukazała się wersja rosyjska tej książki. Następnie w roku 2018 ukazał się jej przekład na język gruziński. Książka miała szeroki rozgłos w kręgach naukowych i literackich Gruzji i Polski. W 2016 r. ukazał się tom prac naukowych „Polski Kaukaz. Historia i perspektywy kontaktów polsko-gruzińskich”. W roku 2017 został wydany II tom „Polski Kaukaz. Historia i perspektywy kontaktów polsko-gruzińskich”. W 2022 r. wydałam tom naukowy „Polska – Gruzja. Dialog przez stulecia” oraz ostatnio książkę pt. „Polska spuścizna w Gruzji”.

Dziękuję za rozmowę i już dziś składam najlepsze życzenia jubileuszowe dla Pani Prezes oraz wszystkich członków Związku Kulturalno-Oświatowego „Polonia”. ■

Rozmawiał Leszek Wątróbski

■ W lokalu Związku „Polonia” w Tbilisi Fot. FB Związku „Polonia”

Jak załagodzić kłótnię w związku?

Kłótnia to naturalna część niemal każdej relacji, a umiejętność radzenia sobie z konfliktami jest kluczowa dla jej długofalowego powodzenia. Większość z nas od czasu do czasu musi stawić czoła różnym wyzwaniom. Niekiedy za skórę zajądą nam rodzina i znajomi partnera, innym razem zaś kość niezgody stanowiąc będzie podział domowych obowiązków. Kiedy w porę nie poruszymy drażliwych kwestii, będą one tylko narastać i u skrajów wytrzymałości mogą wywołać burzliwą wymianę zdań. Co robić, gdy negatywne uczucia wezmą górę?

Nad tym zagadnieniem pochylili się psychologowie z Uniwersytetu w St Andrews. Badacze przeprowadzili eksperyment z udziałem 81 par i podzielili się swoimi obserwacjami w czasopiśmie „Nature”. Ich zalecenia dla targanych gniewem zakochanych są banalnie proste — zanim osiągniecie punkt wrzenia, zróbcie sobie przerwę.

Nie jest to wprowadzenie nowego, jednak psychologowie przekonują, że wystarczy nam... 5 sekund. Ich zdaniem już tak krótki odcinek czasu pozwala rozładować napięcie i zapobiec eskalacji. „Brzmi to jak coś oczywistego, ale jako pierwsi wykazaliśmy, że wymuszone przerwy naprawdę zmniejszają agresję. 5-sekundowe pauzy były równie efektywne co 10- i 15-sekundowe, co pokazuje, że nawet najkrótsza chwila

oddechu pozwala załagodzić kłótnię. To prosty, bezpłatny i skuteczny sposób na redukcję negatywnych emocji podczas kłótni” — zachwala jeden z autorów badania.

Jak przebiegał eksperyment? Naukowcy zaaranżowali grę, w ramach której partnerzy działali sobie nawzajem na nerwy, emitując nieprzyjemne dźwięki. Między kolejnymi rundami następowały różnej długości przerwy. Kamery wspomagane sztuczną inteligencją analizowały emocjonalne reakcje uczestników. O ile w trakcie rozgrywek poziom agresji i chęci odwetu się podnosił, o tyle podczas pauz wyraźnie spadał.

Przerwy mogą dać podobny rezultat podczas prawdziwych kłótni w związku. Gdy z obu stron dochodzą podniesione głosy, może być nam ciężko pozbierać myśli i ubrać we właściwe słowa nasze uczucia i potrzeby. Kiedy zaś damy sobie szansę na wyciszenie rozchwianych emocji, stworzymy przestrzeń na bardziej konstruktywną rozmowę.

Jednak ten sposób nie zda egzaminu w ekstremalnych przypadkach. Kiedy sytuacja jest bardzo zaogniona lub dochodzi do przemocy domowej, należy zwrócić się po profesjonalne wsparcie. Metoda 5-sekundowych przerw zalecana jest więc parom, które zmagają się z problemami niedużego kalibru. ■

■ Kłótnia to naturalna część niemal każdej relacji Fot. Freepik.com

Jak uczymy się poczucia humoru?

Nabywamy go stopniowo wraz z rozwojem, przede wszystkim umysłowym. Dzieci najpierw uczą się rozumieć komizm, a dopiero później same próbują go tworzyć. Badacze humoru obserwują pierwsze jego oznaki już u półtorarocznych maluchów. Materialne obiekty, które początkowo mają monopol na rozśmieszanie małych dzieci, stopniowo ustępują miejsca obiektom wyobrażonym, a potem symbolicznym. Wraz ze wzrostem intelektualnym dzieci coraz lepiej zauważają i analizują niespójności obiektów, które są źródłem komizmu.

W toku rozwoju emocjonalnego i społecznego doskonałą też kompetencje językowe, komunikacyjne, uczą się wyrażania komizmu zgodnie z konwencjami kulturowymi, społecznymi i moralnymi. Decydujące są kompetencje w zakresie odróżniania znaczeń, ich odcieni, niuansów, rozumienia w kontekście pewnego układu informacji.

Kluczowe jest myślenie abstrakcyjne i twórcze, a także tzw. asymilacja fantazji, do której dochodzi na pewnym etapie, gdy dziecko w obliczu nieoczekiwanej cechy obiektu nie czuje konieczności zlikwidowania niezgodności, choćby przez zakwalifikowanie takiej rzeczy lub zjawiska do nowej kategorii. Na przykład, widząc krowę w paski, malec wie, że to krowa o cechach zebry, a nie reprezentant jakiegoś trzeciego gatunku zwierząt.

Str. opr. na podst. zwierciadlo.pl
Fot. freepik.com

Papież zachęcił młodych Singapuru, by dążyli do jedności i dialogu

Do krzewienia dialogu międzyreligijnego zachęcił Ojciec Święty uczestników międzyreligijnego spotkania młodzieży w Catholic Junior College w Singapurze. Było to ostatnie spotkanie publiczne jego 45. podróży apostolskiej.

Na dziedzińcu przed aulą Katolickiego Junior College powitał papieża arcybiskup Singapuru, minister kultury, wspólnot i młodzieży oraz przedstawiciele młodych.

Witając Ojca Świętego kard. William Goh podkreślił rolę Franciszka w promowaniu dialogu międzyreligijnego. Zaznaczył, iż „w Singapurze dialog międzyreligijny wykracza poza zwykłą tolerancję czy szacunek dla wiary drugiej strony. Traktujemy siebie nawzajem jako przyjaciół i podejmujemy aktywne i celowe kroki w celu rozwijania przyjaźni... Wspieramy się również w chwilach próby, takich jak ataki terrorystyczne, gromadząc się wokół siebie w solidarności, pocieszeniu i dodawaniu otuchy”.

ARCYBISKUP I MINISTER

Arcybiskup Singapuru przytoczył szereg tamtejszych inicjatyw mających na celu krzewienie dialogu osób wyznających różne religie. Nie pominął wyzwania, w tym działań sił ekstremistycznych, zagrażających harmonijnym relacjom między wyznawcami różnych religii. Dlatego też ich przywódcy starają się budować i odnawiać więzi, dzielić się wspólnymi wartościami i wspólnie celebrować wiarę. „Wspólnoty wyznaniowe, które tworzą społeczeństwo Singapuru, odgrywają szczególną rolę w podkreślaniu zasad, które są wspólne dla wszystkich naszych religii” — stwierdził tamtejszy arcybiskup. W tym kontekście wymienił poszanowanie godności ludzkiego życia i potrzebę bardziej sprawiedliwego, współczującego i integracyjnego społeczeństwa. Następnie wskazał na znaczenie edukacji w zakresie wspólnych wartości, które wzmac-

W Singapurze odbyło się ostatnie spotkanie publiczne 45. podróży apostolskiej papieża Franciszka

niają więzi między osobami różnych ras, kultur i wyznań.

Papieża powitał również minister kultury, wspólnot i młodzieży, Edwin Tong. Przypomniał on, że harmonia religijna stanowi fundament spójnego Singapuru, będącego jednym z najbardziej zróżnicowanych religijnie krajów na świecie. Podkreślił troskę władz o zgodne współżycie społeczne. Zaznaczył, iż wspólnota katolicka jest kluczowym partnerem we wspieraniu harmonii religijnej, a przykładem tego jest Catholic Junior College założone przez archidiecezję rzymskokatolicką niemal 50 lat temu, aby zapewnić edukację policealną Singapurczykom wszystkich ras i religii. Wyraził także uznanie dla Stolicy Apostolskiej za współpracę z władzami Singapuru na rzecz dialogu międzyreligijnego. „Wizyta Waszej Świątobliwości w Singapurze pobudza nasze społeczeństwo, zwłaszcza młodzież, do zjednoczenia i odnowienia nadziei na przyszłość. Dzisiejszy dialog to kolejny krok w kierunku

wspierania dialogu między naszą młodzieżą i między pokoleniami w celu budowania lepszego świata” — powiedział przedstawiciel władz Singapuru.

MŁODZIEŻOWI LIDERZY

Z kolei głos zabrali młodzieżowi liderzy należący do różnych religii.

Hinduista Shukul Raaj Kumar, koordynator Międzyreligijnej Organizacji Młodzieżowej Wing (Skrzydło) mówił o trudnościach w tworzeniu przestrzeni, w której młodzi ludzie mogą prowadzić dialog. Ma on poczucie, że ta przestrzeń jest bańką, do której nie wchodzi wielu tych, którzy rzeczywiście potrzebują wzajemnego humanizowania się. „Są dni, kiedy płaczę przed snem, bo odnoszę wrażenie, że w miarę jak czynimy postępy w umacnianiu przyjaźni między młodymi ludźmi, nagle słyszymy o globalnej przemocy i ofiarach śmiertelnych w imię religii” — wyznał Kumar.

24.>>

Zadał papieżowi pytanie, „w jaki sposób możemy nadal wspierać to dzieło miłości, zwłaszcza wśród dzisiejszych młodych ludzi, którzy zastanawiają się nad swoim życiem i nie postrzegają dialogu międzyreligijnego jako priorytetu lub ważnej platformy promowania kluczowych, znaczących i spójnych społecznie działań”.

Sikhijka Preet Kaur Veygal, sekretarz organizacji Sikh Sewaks Singapore odwołała się do pierwszego sikhijskiego guru Nanaka, który uczył dzielenia się z innymi. „Uważam, że dzielenie się dotyczy nie tylko dóbr materialnych, ale także uczenia się i więzi, które ludzi łączą ze sobą. Czy jest na to lepszy sposób, niż tworzenie możliwości dialogu?” — pytała retorycznie. Zauważyła, że „młodzi ludzie chcą być wysłuchani i są otwarci na dyskusję na temat różnych punktów widzenia, ale boją się oceny”. Zapytała Franciszka, „jak mądrze sprostać tym oczekiwaniom i przezwyciężyć strach przed oceną, biorąc pod uwagę wysoką presję na to, aby osiągać dobre wyniki w każdym aspekcie życia i ograniczony czas na znaczący i konstruktywny dialog”.

Następnie katoliczka Nicole Law z Archidiecezjalnej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego opowiedziała o zaangażowaniu w przekazywanie prawd duchowych innym za pośrednictwem różnych technologii. „Technologia zbliżyła nas do siebie, ale przyniosła też wyzwania. Wpisanie pytania w ChatGPT może pomóc nam odpowiedzieć na pytanie zadane przez znajomego lub współpracownika (...). Jednak wraz z rozprzestrzenianiem się sztucznej inteligencji pojawiają się także kłamstwa i coraz trudniej jest nam odróżnić to, co rzeczywiste, od tego, co wymyślone. Bardzo łatwo jest wykorzystać technologię do stworzenia fałszywej narracji i rozpowszechniania kłamstw na temat osób. Przestrzeń międzyreligijna nie jest terenem łatwym i jest jeszcze bardziej podatna na manipulacje i błędne interpretacje” — zauważyła Law. Zapytała papieża o to, „w jaki sposób możemy

w dalszym ciągu wykorzystywać możliwości oferowane przez SI, zarządzając jednocześnie zagrożeniami, jakie stwarza ona dla wzajemnego zrozumienia między różnymi grupami”.

PAPIEŻ DZIĘKOWAŁ MŁODYM

Zabierając głos Franciszek improwizowanym przemówieniu podziękował młodym za wypowiedziane świadectwa dotyczące krytykowania, strefy komfortu i wyzwań technologii. Zaznaczył, że przywilejem młodych jest krytycyzm, ale powinien to być krytycyzm kreatywny, w którym jest miejsce także na to, by samemu być krytykowanym. Chodzi o szczerzy dialog między młodymi. „Muszą mieć odwagę budować, iść naprzód i wychodzić ze stref komfortu. Młody człowiek, który zawsze żyje swoim życiem w wygodnym świecie, jest młodym człowiekiem, który tuczy swe życie, staje się grubasem” — zażartował Franciszek.

Papież przestrzegł przed postawą dyktatorską, która wpędza innych w strach, paraliżuje, przed biernością, brakiem odwagi podejmowania ryzyka. Ojciec Święty mówił też o wyzwaniach mediów, wskazując na konieczność ich właściwego i krytycznego używania. Przestrzegł przed zniewoleniem

przez media, zamknięciem, wskazując, że trzeba tak korzystać z mediów, aby pomagały w rozwoju.

Następnie Franciszek wyraził uznanie dla prowadzonego przez młodych w Singapurze dialogu międzyreligijnego. Zaznaczył, że wszystkie religie są drogą do Boga, są jak różne języki, ale wszyscy jesteśmy Bożymi dziećmi.

Papież przestrzegł także przed nękaniami, zastraszaniem zwłaszcza osób słabszych, przed agresją. Podkreślił, że każdy człowiek posiada właściwe sobie dary, także osoby niepełnosprawne. „Wszyscy mamy swe niepełnosprawności, musimy szanować niepełnosprawności innych i to jest ważne” — powiedział, wskazując, że jest to ważne także w dialogu międzyreligijnym, ponieważ dialog, wymaga szacunku dla odmienności innych.

Ojciec Święty podziękował młodym Singapuru za prowadzone przez nich dzieło i zachęcił do odwagi oraz promowania przestrzeni, gdzie można nawiązać dialog. Poprosił na koniec o chwilę modlitwy za siebie nawzajem. (...) Następnie papież pozdrowił 10 przywódców religijnych obecnych na spotkaniu, po czym udał się na lotnisko Changi, gdzie nastąpiła ceremonia pożegnalna. ■

KAI

Fot. EPA-ELTA

Ojciec Święty podziękował młodym Singapuru za prowadzone przez nich dzieło i zachęcił do odwagi oraz promowania przestrzeni, gdzie można nawiązać dialog

Buraczki tarte w słoikach

Wiesława Lewandowska
autorka bloga kulinarnego
„Dom pełen mięty”

Tarte buraczki są pysznym dodatkiem do drugiego dania, ale wymagają trochę czasu, aby je przygotować — dlatego warto zrobić je w słoikach na zimę.

Przepis jest bardzo prosty i łatwy, a buraczki w zimie będą nam gotowe, kiedy tylko mamy na nie ochotę. Pracę ułatwi nam malakser lub maszynka do ścierania warzyw, ja trę buraczki na drobnych oczkach, ale można na większych.

Składniki:

• 4 kg buraków • 1 łyżka soli • 2 łyżki octu 10% • 1 łyżka cukru

Wykonanie:

Buraki w łupinach umyć i wyszorować dokładnie. Włożyć umyte buraki do garnka i zalać zimną wodą, tak aby je przykryła. Zagotować, zmniejszyć grzanie do minimum i wolno gotować, aż będą miękkie. Ugotowane buraki odcedzić i zalać zimną wodą, obrać je z łupin jeszcze ciepłe — wtedy skórka schodzi sama. Ugotowane buraki zetrzeć na tarce o drobnych otworach, można użyć maszynki do tarcia warzyw. Do startych buraków dodać resz-

Fot. pixabay.com

tę składników: sól, ocet i cukier — wszystko dobrze wymieszać. Słoiki dokładnie umyć i wyparzyć razem z nakrętkami. Gotowe buraczki nakładać do słoików, lekko upychać, aby pozbyć się nadmia-

ru powietrza i zakręcić. Pasteryzować małe słoiki 35 minut, duże dłużej — 45. Buraczki tak zrobione są gotowe, wystarczy tylko je obsmażyć na masełku i podać do obiadu. Smacznego! ■

Jabłecznik szybki z ciasta ucieranego

Jabłecznik — tym razem nie z ciasta kruchego, tylko z ciasta ucieranego. Bardzo prosty przepis, nawet dla tych, którzy dopiero zaczynają przygodę z pieczeniem. Ciasto bardzo smaczne, miękkie, wilgotne, nie za słodkie. Idealne do popołudniowej kawy, na spotkanie z przyjaciółmi.

Składniki:

• 1 szklanka cukru pudru • 2 jajka • 2 szklanki mąki pszennej • 2 łyżki oleju • 6 łyżek wody • 1/2 kostki masła • 1 łyżeczka proszku do pieczenia • aromat waniliowy • 4 bardzo duże jabłka • cukier do jabłek • 1 łyżeczka mąki ziemniaczanej

Wykonanie:

Jabłka umyć, obrać, odrzucić nadpsute części i zetrzeć na tar-

ce o dużych otworach. Włożyć do garnka dodać cukier do smaku. Jeśli mamy jabłka słodkie, możemy nie dodawać cukru, wszystko przesmażyć chwilę, aż zrobi się mus, a sok odparuje. Zostawić do wystudzenia. Do wystudzonych jabłek dodać mąkę ziemniaczaną i dokładnie wymieszać. Można

Fot. autorka

wykorzystać gotowy mus jabłkowy — wtedy ciasto robi się błyskawicznie. Całe jajka ubić z cukrem, mąkę przesiać, dodać proszek do pieczenia, wymieszać i ubijając dodawać po trochu do jajek. Gdy ciasto robi się gęste, dodać olej, znowu dodawać mąkę, a następnie rozpuszczone, ale zimne masło, wodę i aromat lub cukier waniliowy. Wszystko ubić na puszystą masę. Ciasto podzielić na dwie części, większą część wyłożyć do wysmarowanej tłuszczem formy, na to usmażone wcześniej jabłka i przykryć resztą ciasta. Piekarń nagrzać do 170 stopni funkcja grzania góra-dół i piec ciasto 45-50 minut, do ładnego zrumienienia. Po upieczeniu, gdy jabłecznik trochę ostygnie, posypać go cukrem pudrem. ■

Krzyżówka

Sprzeda napoje za bilon	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	
Ozdoba choinki	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶
Ozdoba wejście	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶
... Allan Poe, pisarz	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶	▼	▶
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18						

ROZWIĄZANIE KRZYŻÓWKI Z 12-13 WRZEŚNIA

Poziomo: MONAKO - LOTKA - MENADŻER - AWANS - ODKOP - STANEK - OPACTWO - PRUSAK - RZECZ - DALIA - POSTAĆ - ZACZYŃ - BOSKI - SZKLIWO - STEREO - OBAMA - MUREK - GRZBIET - RYSA - SKECZ - USKOK - SZARIK - KOBIE TA - SANIE - ARMATA - BRAT - OLEJ - BAROK - OWSIK - KAIR - TAMA

Pionowo: DOMATOR - PASTOR - SKALAR - NEWA - UBOCZE - ZAKON - ANANAS - SZKRAB - OBIBOK - KANE - ANTYLE - ISKIERKA - PODSKOK - ANIOŁEK - TESTA TOR - LEOPARD - BOOM - CZAR - MORD - CZAKO - BURZA - MOST - KITEL - STARY - REALIA - OKNO - WCISK - MESSI - TEAM - PŁOZA - ITAKA - KRAJKA

Hasło: Metropole Europy

Uśmiechnij się!

Żona do męża:

– Jaką byś wolał kobietę: szczupłą, mądrą czy piękną?

– Żadna, ty mi się najbardziej podobasz.

***

Telefon na pogotowie:

– Dzień dobry. Moja żona będzie rodzic. Co robić?

– Czy to jej pierwsze dziecko?

– Nie, to ja. Jej mąż.

***

Żona do męża:

– Wiesz kochanie, ta para co mieszka obok, bardzo się kocha. On ją całuje na powitanie i pożegnanie. Chcę byś też tak robił.

– Odbiło ci? Prawie jej nie znam!

***

Baca przejeżdża przez granicę. zatrzymuje go strażnik graniczny i pyta.

– Baco co wiezicie.

– Sok z banana.

– Daj spróbować.

Strażnik próbuje i mówi.

– Trochę kwaskowaty, ale możesz jechać.

Na co baca:

– Banan wio!

***

Jeden kolega się pyta drugiego:

– Ej, jak często zmienia się olej?

– Mój szwagier zmienia co 2 lata.

– Co 2 lata? To czym on jeździ?

– Niczym. Ma smażalnię obok rynku.

***

– Co byś powiedziała na kolację u mnie dziś wieczorem?

Może o 19:00?

– Z przyjemnością. Będę punktualnie o 19:00.

– Bądź o 17:00, przecież kolacja sama się nie zrobi!

***

– Dlaczego Islam zakazuje picia?

– Kwestia zachowania gatunku.

Wyobraź sobie, przychodzisz do domu pijany, a tam stado żon z wałkami...

***

– Poruczniku! Melduję, że w samochodzie podejrzanego znaleźliśmy 20 kg kokainy.

– 10 kg?

– Tak jest, poruczniku! Również 5 kg.

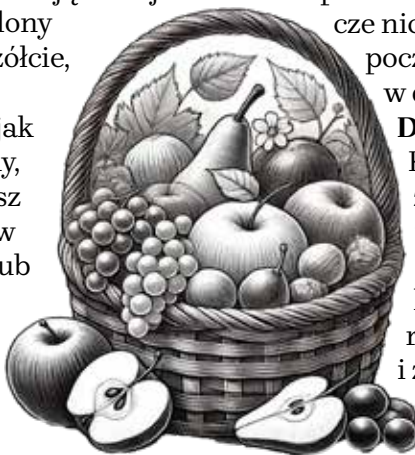
Jesień zawitała do nas na dobre! Choć wieczory robią się coraz dłuższe, a poranki chłodniejsze, wciąż mamy szansę nacieszyć się ostatnimi ciepłymi dniami. To idealny moment, aby wyjść na spacer, zebrać kasztany i kolorowe liście. Pachnące wrzosey i dojrzewające owoce przypominają nam, że przyroda zmienia się wokół nas. Skorzystajcie z tej chwili, zanim jesień pokaże swoje chłodniejsze oblicze!

Ciekawostki o jesieni:

Kolorowe liście: Dlaczego liście zmieniają kolory? Z powodu krótszych dni drzewa produkują mniej chlorofilu, który nadaje liściom zielony kolor. To właśnie dlatego widzimy żółcie, pomarańcze i czerwienie!

Czy wiesz, że... niektóre zwierzęta, jak wiewiórki, przygotowują się do zimy, gromadząc zapasy jedzenia? Możesz je zobaczyć, jak ukrywają orzeszki w ziemi (tak, w ziemi też się zdarza!) lub w drzewach!

Dynia: Dynia nie jest tylko symbolem jesiennych zabaw, ale też pysznym warzywem! Można z niej zrobić zupę, ciasto, a nawet sok.

Babie lato: To piękne nici, które czasem widzimy na spacerze, unoszą się w powietrzu. Są to pajęczcze nici, często tkane przez małe pajęczki na początku jesieni. Przeczytajcie o tym więcej w dalszej części!

Dlaczego kasztany spadają jesienią?

Kasztany, tak jak liście, opadają na ziemię jesienią, bo drzewa przygotowują się na zimę. Kasztany w twardych, brązowych skorupkach to nasiona kasztanowców. Dzieci uwielbiają zbierać je podczas spacerów, a z kasztanów i zapalek można zrobić małe zwierzątka i ludziki! Pamiętaj tylko, żeby kasztanów nie jeść – nie są jadalne.

Babie lato!

Babie lato to delikatne, srebrne pajęczynki unoszące się w powietrzu. Tak też nazywamy okres, w którym te pajęczynki bywają tworzone: od połowy września do pierwszych dni października. Latające niteczki – które na niciach wędrują z miejsca na miejsce, domów. Potrafią latać na wysokości nawet 1500

metrów, a w ten sposób pokonywane odległości można liczyć w setkach kilometrów. Czyli pajęczek, który utka sobie taki „stateczek” doleci z Wilna do Białegostoku albo nawet Warszawy! Ciepłe, słoneczne dni sprawiają, że pajęczyny lśnią w promieniach, przypominając o ostatnich chwilach lata. To zjawisko można zaobserwować zwłaszcza wczesną jesienią, kiedy pogoda jest jeszcze łagodna. Najpopularniejsze wyobrażenie babiego lata to obraz Józefa Chełmońskiego „Babie lato” z 1875 roku. Piesek w tle nie wygląda na ucieszonego z kończącego lata.

metrów, szukając nowych metrów,

Jak przygotować swój pokój na jesień?

Jesień to czas, kiedy wieczory stają się dłuższe, a powietrze chłodniejsze. Oto kilka pomysłów, jak przygotować swój pokój, żeby był przytulny na tę porę roku:

1. Dodaj miękkie koce i poduszki. Jesienne wieczory są chłodne, więc warto mieć pod ręką ciepły koc. Możecie ułożyć kilka poduszek na łóżku lub w ulubionym miejscu do czytania. Im więcej, tym lepiej!

2. Świece i lampki. Świece zapachowe albo delikatne lampki mogą sprawić, że wasz pokój będzie wyglądał magicznie! Wybierzcie świece o zapachu wanilii, cynamonu albo jabłek, żeby poczuć klimat jesieni.

3. Zrób porządek na biurku. Jesień to świetny czas na odświeżenie swojego pokoju. Przemyślcie, co już niepotrzebne i zróbcie porządek na biurku. Uporządkowana przestrzeń pomoże lepiej się skupić na nauce i zabawie!

4. Jesienne dekoracje. Zróbcie własne dekoracje z liści, szyszek albo kasztanów. Możecie stworzyć wieniec z kolorowych liści lub ułożyć kasztany w szklanym wazonie. To łatwy sposób, żeby poczuć w pokoju jesienny nastrój!

5. Ulubiona herbata. W chłodne dni nie ma nic lepszego niż kubek ciepłej herbaty. Przygotujcie ulubiony kubek i cieszcie się jesiennymi wieczorami z herbatą o smaku malin, mięty albo cynamonu!

Niedźwiadek i zimowa drzemka

W lesie za wielką górą mieszkał mały niedźwiadek o imieniu **Miś Tuliś**. Jesień zawitała do lasu, a Miś wiedział, że to czas, by przygotować się na zimową drzemkę. Każdego dnia drzewa zrzucały więcej liści, a powietrze stawało się coraz chłodniejsze.

Miś zaczął zbierać liście i mech, żeby zrobić sobie ciepłe legowisko w swojej jaskini. „Trzeba się dobrze przygotować, żeby spać całą zimę!” – powiedział do siebie. Codziennie biegał po lesie, szukając ostatnich jagód i miodu. „Muszę mieć pełny brzusek, żeby dobrze spać” – tłumaczył wiewiórcę, która robiła zapasy orzechów.

Kiedy wreszcie przyszedł pierwszy śnieg, **Miś Tuliś** był gotowy. W swojej przytulnej jaskini, otulony miękkim mchem i liśćmi, położył się wygodnie. „Do zobaczenia na wiosnę!” – mruknął, zamykając oczy. Cały las wiedział, że **Miś Tuliś** teraz będzie spał aż do momentu, gdy śnieg stopnieje, a słońce ogrzeje ziemię.

Zrób własną jesienną palemkę!

Jesień to czas, kiedy natura oferuje nam mnóstwo skarbów. Kolorowe liście, trawy i suszone kwiaty świetnie nadają się do stworzenia wyjątkowych ozdób! Dziś nauczymy się, jak zrobić jesienną palemkę.

Czego potrzebujesz?

Długich traw (najlepiej suchych)
Kolorowych liści (najładniejsze są złote, czerwone i pomarańczowe)
Kilka gałązek (możesz wybrać np. wrzosy)

Wstążka lub sznurek do związania

Jak zrobić palemkę?

Zbierz do pęczka liście.

Układaj wokół trawy. Uwaga, taka kolejność zapewni, że palemka będzie przypominała bu-

kiet — trawy zaczną owijać liście niczym celofan!

Na koniec, wsuń kilka gałązek wrzosów lub innych jesiennych kwiatów, aby dodać ozdobny akcent.

Zwiąż całość wstążką lub sznurkiem u podstawy, aby palemka trzymała się razem. Możecie związać w kilku miejscach, aby miała twardszą „lodygę”.

Gotowe! Możesz powiesić swoją palemkę na drzwiach, oknie lub po prostu postawić ją w wazonie. To świetna dekoracja, która przypomina o pięknie jesieni!

TVP

WILNO

6.45 Studio Wilno
7.05 S. anim. „Przyjaciele Misia i Margolci”
7.30 Pięknie przyprawiona
7.55 Kuchenne recepty
8.20 Zakochaj się w Polsce
8.40 Klub u redaktorów
9.35 S. „Sześć sióstr”
10.30 Gra słów
10.50 Słowni polsko@polski
11.15 S. anim. „Przyjaciele Misia i Margolci”
11.35 Baśnie i bajki polskie
11.45 Kultowe rozmowy
12.10 S. „Leśniczówka”
13.00 Info Wilno
13.05 Litwa nieoczywista
13.20 Panorama litewska
14.05 „Saga prastarej puszczy” film dok.
15.00 Transmisja Mszy Świętej z kościoła pw. Świętego Ducha w Wilnie
16.00 Info Wilno
16.05 „Warsztat Zygmunta Krauzego” film dok.
16.20 S. „Klan”
16.45 S. „Barwy szczęścia”
17.10 Przyjaciele Misia i Margolci
17.30 Baśnie i bajki polskie
17.45 S. „Blondynka”
18.30 Świadectwo
18.45 Strona po stronie
19.00 Info Wilno
19.15 Studio Wilno
19.40 S. „M jak miłość”
20.30 Program informacyjny
20.55 Pytanie dnia
21.05 S. „Korona królów”
21.30 S. „Leśniczówka”
21.50 Kultowe rozmowy
22.15 Zakochaj się w Polsce
22.40 Litwa nieoczywista
23.00 Na sygnale

23.45 Info Wilno
00.05 Studio Wilno
00.25 Świadectwo
00.35 Strona po stronie

LRT | TV

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.02 Dzień dobry Litwo
6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości
9.00 S. „Morderstwa na północy”
9.50 S. „Krzyk o pomoc”
10.40 S. „Doktor Martin”
11.30 S. „Ostatni ślad Berlina”
12.15 Euromaxx
12.30 Kto i dlaczego?
13.00 „Trudne miejsca docelowe”
13.50 Sportowe chwile z LRT
14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości
14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
16.25 S. „Raj dla kobiet”
17.10 S. „Dziedzictwo”
18.00 Kto i dlaczego?
18.30 Ważna godzina
19.30 (Nie)emigranci
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 Nerozwiazane kontrowersje historyczne
22.30 Wiadomości rowerowe
23.00 S. „Policja w Marsylii”
23.50 S. „Wikingowie”

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.05 Historie rzeczy
7.00 Kto i dlaczego?
7.30 Forum LRT
8.30 Wiera i życie
9.00 Dzień dobry Litwo
11.30 Co jest lepsze, sąsiedzie?
12.00 „W uścisku Arktyki. Rok na lodzie” film dok.
13.00 „Odblaski”
13.30 „Uwaga! Szukamy sztuki”
14.00 Dajmy czadu!
15.05 Sezon zdrowia
15.35 S. „Doktor Martin”
16.20 S. „Serce kraju”
17.05 Euromaxx
17.20 „Laba diena, Lietuva”
19.30 „W uścisku Arktyki. Rok na lodzie” film dok.
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Poeta” dramat
23.20 Wyznania

6.00 TV pomoc
8.00 TV3 debaty
9.30 S. „Nie dla ciebie, Martyna”
10.00 S. „W wirze miłości”
11.00 S. „Kobiety lekarz”
12.00 S. „Nie puszczaaj mojej ręki”
14.00 S. „Niezrównana miłość”
15.00 S. anim. „Simpsonowie”
16.00 TV3 wiadomości
16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości

czór, Litwo
18.30 Wiadomości
19.30 KK2
20.00 Będzie wszystkiego
21.00 S. „Poważne sprawy”
21.30 Wiadomości
22.30 „16 przecznic” film fab.
00.35 S. „Czarna lista”

LRT | PLUS

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.05 Historie rzeczy
7.00 Kto i dlaczego?
7.30 Forum LRT
8.30 Wiera i życie
9.00 Dzień dobry Litwo
11.30 Co jest lepsze, sąsiedzie?
12.00 „W uścisku Arktyki. Rok na lodzie” film dok.
13.00 „Odblaski”
13.30 „Uwaga! Szukamy sztuki”
14.00 Dajmy czadu!
15.05 Sezon zdrowia
15.35 S. „Doktor Martin”
16.20 S. „Serce kraju”
17.05 Euromaxx
17.20 „Laba diena, Lietuva”
19.30 „W uścisku Arktyki. Rok na lodzie” film dok.
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Poeta” dramat
23.20 Wyznania

6.00 TV pomoc
8.00 TV3 debaty
9.30 S. „Nie dla ciebie, Martyna”
10.00 S. „W wirze miłości”
11.00 S. „Kobiety lekarz”
12.00 S. „Nie puszczaaj mojej ręki”
14.00 S. „Niezrównana miłość”
15.00 S. anim. „Simpsonowie”
16.00 TV3 wiadomości
16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości

19.30 S. „Miało czy wieś”
21.00 S. „Nie dla ciebie, Martyna”
21.30 Wieczorne wiadomości TV3
22.20 TV3 sport
22.30 „Ocalona” thriller
00.25 S. „Smeris”

6.00 „Zasady mojej kuchni”
7.20 S. „Agenci Sprawiedliwości”
8.30 S. „Wojny glin. Kijów”
9.30 S. „C.O.D.E.”
10.30 S. „MacGyver”
11.30 S. „CSI. Miami”
12.30 S. „Świeża krew”
13.30 „Zasady mojej kuchni”
15.00 S. „Pod pokładem”
16.00 S. „C.O.D.E.”
17.00 S. „MacGyver”
18.00 S. „CSI. Miami”
19.00 S. „Zabójcza broń”
20.00 „Wojny kupujących”
20.30 „Wojny sąsiedzkie”
21.00 „Zabójcza gra” thriller
22.55 „Hotel Mumbai” thriller

Irytas.tv

5.30 Nowy dzień
6.00 S. „Stary”
6.30 Godzina TV wolność
7.30 Pyszne życie
8.00 S. „Znikające ślady”
9.00 S. „Realna mistyka”
10.00 S. „Aleksandra”
11.00 S. „Stary”
12.30 Pyszne życie
13.00 Nowy dzień
14.00 S. „Historia jednego przestępstwa”
15.00 S. „Chód prokuratora”
16.00 Reporter
16.20 Sport. Pogoda
16.30 Litwa na żywo
17.00 S. „Niespodziewana sprawiedliwość”

18.00 Reporter
18.20 Sport. Pogoda
18.30 S. „Stary”
20.00 Reporter
20.18 Sport. Pogoda
20.20 S. „Grom z jasnego nieba”
21.25 S. „Aleksandra”
22.30 Reporter
22.50 Sport. Pogoda
23.00 Litwa na żywo
23.30 S. „Historia jednego przestępstwa”

5.35 S. „Komisarz Alex”
7.30 S. „Cobra 11”
8.30 „Gwiazdy lombardu”
9.00 „Egazy dognas”
9.30 „Wyścig życia”
10.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
11.00 S. „Brutto i Netto”
12.00 S. „Sługa narodu”
13.00 „Mężczyźni z gór”
14.00 S. „Cobra 11”
15.00 S. „Chicago Fire”
16.00 S. „Komisarz Alex”
18.00 S. „Simpsonowie”
19.00 „Brutto i Netto”
19.30 „Gwiazdy lombardu”
20.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
21.00 „Niebezpieczna dzielnica” thriller
22.50 S. „El Chapo”
23.45 S. „Zaginiona kobieta”

6.00 S. „Niewinni”
7.00 S. „Nieśmiertelnik”
8.00 S. „Ślepa”
9.00 S. „Zakazany owoc”
10.00 S. „Major Crimes”
11.00 S. „Profesor T.”
12.00 S. „Zabójcze umysły”
13.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 S. „Partnerki”
15.00 S. „Anupamaa”
15.30 „Obiecany”

16.30 S. „Bądź ze mną”
17.00 S. „Ślepa”
18.00 S. „Specjalista”
19.00 S. „Doktor House”
20.00 S. „Prawo i porządek”
21.00 S. „Tajemnice Brokenwood”
23.05 „Poquelin i De Beaumont”
01.05 „Od dziewcząt do panie”

05:45 S. „Klan”
06:15 S. „Dziedzictwo”
07:10 S. „Wichrowe wzgórze”
08:00 „Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze”
08:30 „Kościół z bliska”
09:00 S. „Akcyjowa 38”
09:45 S. „Ranczo”
10:50 S. „Komisarz Alex”
11:45 S. „Ojciec Mateusz”
12:35 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
13:10 „Agrobiznes”
13:35 „Magazyn Rolniczy”
13:50 „Natura w Jedyńce” film dok.
15:00 S. „Wichrowe wzgórze”
15:55 „Jaka to melodia?”
16:35 „Gra słów. Krzyżówka”
17:05 S. „Dziedzictwo”
18:00 „Teleexpress”
18:20 „Jaka to melodia?”
18:55 S. „Klan”
19:25 „Reporterzy”
19:45 S. „Akcyjowa 38”
20:30 „Program informacyjny 19.30”
20:55 „Pytanie dnia”
21:30 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
22:05 S. „Porzucony”
23:05 „Magazyn Ekspresu Reporterów”
00:10 „Orlęta. Grodno '39” dramat

TVP
KULTURA

07.15 „Muzyczne poranki”
07.45 „Tamte lata, tamte dni”
08.20 „Dzika muzyka”
09.00 „Podróże z historią”
09.40 „Informacje kulturalne”
10.05 S. „Chłopi”
11.10 „Homolkowie na urlopie” komedia
12.50 „Maestro włoskiego plakatu” film dok.
14.40 „Dobry tytuł”
15.15 „Ósmy dzień” dramat
17.25 „Przekładaniec” komedia
18.15 S. „Chłopi”
19.15 „Bez kompromisu”
19.50 „Muzyczne ścieżki życia” film dok.
21.00 „Teatr Telewizji”
22.40 „Spragnieni miłości” dramat
00.30 „Botero” film dok.

TVP
POLONIA

07.00 „Panorama”
07.35 „Pozyteczni.pl”
08.00 „Kuchenne recepty”
08.30 „Pytanie na śniadanie”
12.10 „Nad Niemnem”
12.30 S. „Barwy szczęścia”
13.00 „Gość Poranka”
13.25 „Polacy to wiedzą!”
13.55 S. „Ranczo” komedia
15.45 „Hala odlotów”
16.35 „Zwierzątki Czytaki”
17.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie” film fab.
17.30 S. „Barwy szczęścia” film obycz.
18.00 „Teleexpress”
18.20 „Gra słów. Krzyżówka”
18.45 S. „Leśniczówka” film obycz.
19.10 „Teleexpress Extra”
19.35 „Akcent Wschodni”
20.10 „Wilnoteka”

20.30 „Program informacyjny 19.30”
20.55 „Pytanie dnia”
21.25 S. „Ojciec Mateusz” dramat
23.15 „Trzy mosty” dramat
23.40 „Dziewczyna ze zdjęcia” film obycz.

TVP
HISTORIA

08.00 Był taki dzień 17 września
08.05 „Spór o historię Agresja sowiecka. 17 września 1939 roku”
08.35 „Flesz historii”
08.50 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
09.00 S. „Ludzie i bogowie”
09.45 „Dzika Polska Uczta na morzu”
10.10 „Historia Polski Pod Nowym Dębskiem padł...” film dok.
10.35 „Morskie Oko nasze” reportaż
11.15 „Encyklopedia II wojny światowej M Maginota Linia”
11.35 „Wszystkie kolory świata”
12.25 S. „Korona królów taka historia...”
12.50 „Wojownicy czasu”
13.15 S. „Droga”
14.05 S. „Podróże z historią”
14.35 „Kulturowe zabytki”
15.25 S. „Nieznaną wojna na Północy”
16.30 S. „Korona królów”
17.00 „Sensacje XX wieku Łowcy skarbów”
17.45 „Cios w plecy” film dok.
18.35 „Cena Wyzwolenia” film dok.
19.25 „Było, nie minęło kronika zwiadowców historii.”
19.50 S. „Ludzie i bogowie”
20.35 „Polacy w kosmosie Mały krok dla człowieka”
20.55 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
21.05 „Liczył się tylko

honor” film dok.
22.00 „Orlęta. Grodno '39” dramat historyczny
23.40 „Sensacje XX wieku”

00:20 Leśne rzeki
01:00 Słowo życia
01:05 Świat w obrazach
01:10 Informacje dnia
01:30 Spotkanie Rodziny Radia Maryja
04:00 Informacje dnia
04:20 Różaniec
04:50 Myśląc Historia
05:00 Apel Jasnogórski
05:20 Informacje dnia
05:40 Polski Punkt Widzenia
06:00 Więźniarki
07:30 Póki nadzieja
08:45 Muzyczne chwile
08:55 Kartka z kalendarza Powstanie Warszawskie
09:00 Informacje dnia
09:15 Polski Punkt Widzenia
09:35 Lecz ludzi dobrej woli jest więcej
10:00 Papież Polak do Rodaków
10:40 Słowo życia
10:45 Święty na każdy dzień
10:50 Muzyczne chwile
11:00 Informacje dnia
11:15 Jak my to widzimy z daleka widać lepiej
11:45 Zew natury
12:05 Mocni w Wierze
12:35 Słowo życia
12:40 Ma się rozumieć
12:50 Święty na każdy dzień
13:00 Anioł Pański
13:03 Informacje dnia
13:20 Republika Pawłowska
13:55 Ukryci w łonie Matki
14:30 Msza święta z Jasnej Góry
15:20 Muzyczne chwile
15:30 Pustynia Boga

16:00 Katow- nie Praskie
16:50 Ma się rozumieć
17:00 Informacje dnia
17:10 Jestem mamą
17:25 Przyroda w Obiektywie
17:40 Zdrowie z Bożej Apteki
17:55 Św. Józef patron na trzecie tysiąclecie
18:10 Prosto o gospodarce
18:30 Zostań Żołnierzem RP
18:45 Muzyczne chwile
18:55 Poczet Wielkich Polaków
19:00 Anioł Pański
19:05 Informacje dnia
19:15 Rozmowy niedokończone
20:25 Święty na każdy dzień
20:30 Każdy ma- lach to potrafi
20:45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
21:00 Informacje dnia
21:20 Różaniec
21:50 Myśląc Historia
22:00 Apel Jasnogórski
22:20 Informacje dnia
22:40 Polski Punkt Widzenia
23:00 Szkoła ob- mowy, czyli nędza

Discovery
CHANNEL

7.00 Fani czte- rech kótek
9.00 Jak to jest zrobione?
10.00 Łowcy klasyków
10.30 Skarby z szopy
12.00 Łowcy staroci
14.00 Naprawa gospodarstwa
19.00 Jak to jest zrobione?
19.30 Jak to działa?
20.00 Łowcy sta- roci: renowacje
21.00 Gorączka złota: złoty szlak
23.00 Zabój- cze łowienie
00.00 Nagi instynkt przetrwania

7.05 Zwierzaki Czytaki
 7.20 S. anim. „Przygody Kota Filemona”
 7.30 Moda na rodzinę
 7.55 W kotle historii
 8.20 Magiczne Podhale z Sebastianem Karpiem Butecką
 8.50 Hasztagi tygodnia
 9.35 S. „Sześć siostr”
 10.35 Gra słów. Krzyżówka
 10.55 Słownik polsko@polski
 11.20 Zwierzaki Czytaki
 11.35 S. anim. „Przygody Kota Filemona”
 11.45 Kultowe rozmowy
 12.10 S. „Korona królów”
 12.35 S. „Leśniczówka”
 13.00 Info Wilno
 13.05 Unia kulinarna
 13.20 Va Banque
 14.20 „Śpiewała Ewa Demarczyk” film dok.
 15.15 Notacje
 15.25 Jak to działa
 15.50 Info Wilno
 16.00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
 16.20 S. „Klan”
 16.45 S. „Barwy szczęścia”
 17.10 Zwierzaki Czytaki
 17.25 S. anim. „Przygody Kota Filemona”
 17.50 S. „Dziewczyny ze Lwowa”
 18.35 Tygiel
 19.00 Info Wilno
 19.15 Studio Wilno
 19.35 Polacy Świata
 19.40 S. „M jak miłość”
 20.30 Program informacyjny
 20.55 Pytanie dnia
 21.05 S. „Korona królów”
 21.30 S. „Leśniczówka”
 21.50 Kultowe rozmowy
 22.15 Magiczne Podhale z Sebastianem Karpiem Butecką
 22.40 Unia kulinarna
 23.00 S. „Na sygnale”
 23.50 Info Wilno
 00.05 Studio Wilno
 00.25 Pożyteczni.pl

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
 6.02 Dzień dobry Litwo
 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości
 9.00 S. „Morderstwa na północy”
 9.50 S. „Krzyk o pomoc”
 10.40 S. „Doktor Martin”
 11.30 S. „Ostatni ślad Berlina”
 12.15 Euromaxx
 12.30 Kto i dlaczego?
 13.00 „Trudne miejsca docelowe”
 13.50 Sportowe chwile z LRT
 14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości
 14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
 16.25 S. „Raj dla kobiet”
 17.10 S. „Dziedzictwo”
 18.00 Kto i dlaczego?
 18.30 Ważna godzina
 19.30 Dzikie świat świerku
 20.30 Panorama
 21.00 Temat dnia
 21.30 Język Litewski
 22.30 Wiadomości rowerowe
 23.00 S. „Policja w Marsylii”
 23.50 S. „Wikingowie”

6.00 Filmy anim.
 6.30 S. anim. „Tom i Jerry Show”
 7.00 S. „Bądź moim słońcem”
 8.00 S. „Słodko razem”
 9.00 S. „Walker, strażnik Teksasu”
 10.00 S. „Alaca”
 12.00 Wiadomości
 13.20 Pani chłopka
 14.30 S. „Moja mała”
 15.30 S. „Kakao”
 16.30 Dobry wieczór, Litwo
 18.30 Wiadomości
 19.30 KK2
 20.00 Szeszki na 20
 21.00 S. „Poważne sprawy”
 21.30 Wiadomości
 22.30 „Arktika” dramat
 00.35 S. „Czarna lista”

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
 6.05 (Nie)emigranci
 7.00 Kto i dlaczego?
 7.30 Nierozwiązane kontrowersje historyczne
 8.30 Droga
 9.00 Dzień dobry, Litwa
 11.30 Pogoń
 12.00 „W uścisku Arktyki. Rok na lodzie” film dok.
 13.00 O świecie X
 13.30 Euromaxx
 14.00 Festiwal Jazzu „Birštonas 2024”
 14.50 Vilnius Jazz 2020
 15.20 Momenty „Festiwalu Piosenki 2024”
 15.35 S. „Doktor Martin”
 16.20 S. „Serce kraju”
 17.05 Euromaxx
 17.20 Dzień dobry, Litwa
 19.30 „Moje mumie. Wycieczka do „Doliny Trolli Muminków” film dok.
 20.30 Panorama
 21.00 Temat dnia
 21.30 Koncert
 23.00 Uwaga! Szukamy sztuki
 23.30 To jest kino

6.00 TV pomoc
 8.00 S. „Miasto czy wieś”
 9.30 S. „Nie dla ciebie, Martyna”
 10.00 S. „W wirze miłości”
 11.00 S. „Kobiety lekarz”
 12.00 S. „Nie puszczaaj mojej ręki”
 14.00 S. „Niezrównana miłość”
 15.00 S. anim. „Simpsonowie”
 16.00 TV3 wiadomości
 16.30 TV Pomoc
 18.30 TV3 wiadomości
 19.30 „Show dobrego wieczoru”
 21.00 S. „Nie dla ciebie, Martyna”
 21.30 Wieczorne

wiadomości TV3
 22.20 TV3 sport
 22.30 „Po własnych śladach” dramat
 00.30 S. „Smeris”

6.00 „Zasady mojej kuchni”
 7.20 S. „Agenci Sprawiedliwości”
 8.30 S. „Wojny glin. Kijów”
 9.30 S. „C.O.D.E.”
 10.30 S. „MacGyver”
 11.30 „CSI. Miami”
 12.30 S. „Świeża krew”
 13.30 „Zasady mojej kuchni”
 15.00 S. „Pod pokładem”
 16.00 S. „C.O.D.E.”
 17.00 S. „MacGyver”
 18.00 S. „CSI. Miami”
 19.00 S. „Zabójcza broń”
 20.00 „Wojny kupujących”
 20.30 „Wojny sąsiedzkie”
 21.00 „Miasto złodziei” thriller
 23.30 „Zabójcza gra” thriller

5.00 Nowy dzień
 6.00 S. „Stary”
 7.30 W cieniu mężczyzn
 8.00 S. „Znikające ślady”
 9.00 S. „Realna mistyka”
 10.00 S. „Aleksandra”
 11.00 S. „Stary”
 12.30 Jestem wnioskodawcą
 13.00 Nowy dzień
 14.00 S. „Historia jednego przestępstwa”
 15.00 S. „Chód prokuratora”
 16.00 Reporter
 16.20 Sport. Pogoda
 16.30 Litwa na żywo
 17.00 S. „Niespodziewana sprawiedliwość”
 18.00 Reporter
 18.20 Sport. Pogoda
 18.30 S. „Stary”
 20.00 Reporter
 20.18 Sport. Pogoda

20.20 S. „Grom z jasnego nieba”
 21.25 S. „Aleksandra”
 22.30 Reporter
 22.50 Sport. Pogoda
 23.00 Litwa na żywo
 23.30 S. „Historia jednego przestępstwa”

5.40 S. „Komisarz Alex”
 7.30 S. „Cobra 11”
 8.30 „Gwiazdy lombardu”
 9.00 „Na jednym końcu haczyk”
 9.30 „Wojny magazynowe”
 10.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
 11.00 „Brutto i Netto”
 12.00 S. „Sługa narodu”
 13.00 „Mężczyźni z gór”
 14.00 S. „Cobra 11”
 15.00 S. „Chicago Fire”
 16.00 S. „Komisarz Alex”
 18.00 S. „Simpsonowie”
 19.00 „Brutto i Netto”
 20.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
 21.00 „Ochroniarz” thriller
 22.55 S. „El Chapo”

6.00 S. „Niewinni”
 7.00 S. „Nieśmiertelnik”
 8.00 S. „Ślepa”
 9.00 S. „Zakazany owoc”
 10.00 S. „Major Crimes”
 11.00 S. „Profesor T.”
 12.00 S. „Zabójcze umysły”
 13.00 S. „Prawo i porządek”
 14.00 S. „Partnerki”
 15.00 S. „Anupamaa”
 15.30 „Obiecany”
 16.00 S. „Bądź ze mną”
 17.00 S. „Ślepa”
 18.00 S. „Specjalista”
 19.00 S. „Doktor House”
 20.00 S. „Prawo i porządek”
 21.00 S. „Tajemnice Brokenwood”
 23.00 S. „Rozdroże”

06:50 S. „Klan”
07:20 S. „Dziedzictwo”
08:10 S. „Wichrowe wzgórze”
09:00 „Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze”
09:30 „Tchnienie na tchnienie Krzysztof Klimek”
10:00 S. „Akacyjowa 38”
10:50 S. „Ranczo”
11:50 S. „Komisarz Alex”
12:45 S. „Ojciec Mateusz”
13:35 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
14:35 „Rok w ogrodzie Extra”
14:50 „Natura w Jedyńcu” film dok.
16:00 S. „Wichrowe wzgórze”
16:55 „Jaka to melodia?”
17:35 „Gra słów. Krzyżówka”
17:55 S. „Dziedzictwo”
18:50 „Teleexpress”
19:20 „Jaka to melodia?”
19:55 S. „Klan”
20:25 „Reporterzy”
20:45 S. „Akacyjowa 38”
21:30 „Program informacyjny 19.30”
21:55 „Pytanie dnia”
22:25 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
22:55 „Piłka Nożna. Liga Mistrzów”
00:05 „Bóg zemsty” thriller

07:15 „Muzyczne poranki”
07:50 „Tamte lata, tamte dni Ryszard Karczykowski”
08:20 „Dzika muzyka Wiejskie Kluby Tańca”
08:55 „Podróż z historią”
09:40 „Bez kompromisu”
10:15 S. „Chłopi”
11:15 „Ósmy

dzień” dramat
13:20 „Komedya muzyczne ścieżki życia” film dok.
14:45 „Wniebo-wzięci” film TVP
15:45 „Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka”
16:25 „Pasażerka” dramat
17:40 „Czarna suknia” film TVP
18:40 S. „Chłopi”
19:40 „Informacje kulturalne”
20:05 „Reżyserzy”
21:10 „Pogarda” film obycz.
22:55 „Legendy Rocka”

07:00 „Panorama”
07:35 „Prywatne życie zwierząt”
08:00 „Okrasa łamie przepisy”
08:30 „Pytanie na śniadanie pobudka”
08:55 „Pytanie na śniadanie”
12:10 „Wilnoteka”
12:30 S. „Barwy szczęścia”
13:00 „Gość Poranka”
13:25 „Polacy to wiedzą!”
13:55 S. „Ojciec Mateusz”
15:40 „Trzy mosty”
16:10 „Dziewczyna ze zdjęcia”
16:35 S. „Animowanki”
16:45 „GO TU JEMY”
17:00 S. „Korona królów. Jagiellonowie” film fab.
17:30 S. „Barwy szczęścia” film obycz.
18:00 „Teleexpress”
18:20 „Gra słów. Krzyżówka”
18:45 S. „Leśniczówka” film obycz.
19:10 „Teleexpress Extra”
19:35 „Zawisnąć w powietrzu” reportaż
20:10 „Hello Polonia”
20:30 „Program informacyjny 19.30”
20:55 „Pytanie dnia”
21:25 S. „O mnie się nie martw” komedia
23:25 „Studio w kontakcie”

07:40 Był taki dzień 18 września
07:45 „Na bitewnym szlaku Bitwa pod Płowcami”
08:05 „Skarby opactwa w Krzeszowie” film dok.
08:35 „Było, nie minęło kronika zwiadowców historii”
09:00 S. „Ludzie i bogowie”
09:40 S. dok. „Dzika Polska Drugie życie drzewa”
10:05 „Historia Polski Cena Wyzwolenia” film dok.
10:55 S. dok. „Encyklopedia II wojny światowej Kilka najdłuższych dni cz. 1”
11:25 S. dok. „Wszystkie kolory świata Burundia serce Francji”
12:20 „Historia kuchni polskiej” film dok.
12:45 S. „Podróż z historią”
13:10 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
13:15 S. „Droga”
14:15 S. dok. „Korona Gór Polski Śnieżka”
14:40 S. dok. „Wypędzeni Na Sybir”
15:30 „Liczył się tylko honor” film dok.
16:25 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
16:30 S. „Korona królów”
16:55 S. dok. „Sensacje XX wieku Polowanie na mózgi”
17:45 „Tylko wiatr” film dok.
18:40 Powstanie Warszawskie dzień po dniu
18:50 S. „Korona królów taka historia...”
19:15 „Fake czy historia?”
19:40 „Polacy na ratunek Żydom Matka Getter”
19:50 S. „Ludzie i bogowie”
20:35 „W godzinę próby Polskie Państwo Podziemne” film dok.
20:50 Powstanie War-

szawskie dzień po dniu
21:00 S. dok. „Kroniki Hitlera Przywódca partii i trybun ludowy”
21:50 S. dok. „Historia w postaciach zapisana Filip IV Piękny i templariusze”
23:30 „Ocalić od zapomnienia. Kościół św. Wojciecha” film dok.
00:00 S. dok. „Sensacje XX wieku”

02:15 Rozmowy niedokończone
03:25 Święty na każdy dzień
03:30 Każdy ma-luch to potrafi
03:45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
04:00 Informacje dnia
04:20 Różaniec
04:50 Myśląc Historia
05:00 Apel Jasnogórski
05:20 Informacje dnia
05:40 Polski Punkt Widzenia
06:00 Prosto o gospodarce
06:20 Jestem mamą
06:35 Odpowiedzialni za Kościół
07:00 Stanisław Ledóchowski i jego twórczość
08:20 Muzyczne chwile
08:35 Zdrowie z Bożej Apteki
08:55 Kartka z kalendarza Powstanie Warszawskie
09:00 Informacje dnia
09:15 Polski Punkt Widzenia
09:35 Każdy ma-luch to potrafi
09:50 Słowo życia
10:00 Benedykt XVI skromny pracownik Winnicy Pańskiej
10:30 Sanktuario polskie
10:50 Święty na każdy dzień
11:00 Audycja Generalna Ojca Świętego Franciszka z Watykanu
11:50 Muzyczne chwile
12:00 Tam Ktoś jest!
12:25 Jestem mamą

12:40 Prosto o gospodarce
13:00 Anioł Pański
13:03 Informacje dnia
13:20 NZS Buntownicy
13:55 Promień z Fatimy
14:30 Msza święta z Jasnej Góry
15:20 Muzyczne chwile
15:30 Lubieszów
16:00 Brat Kalikst z Poczekajki
16:50 Ma się rozumieć
17:00 Informacje dnia
17:10 Na zdrowie
17:30 Komańcza w duchu Prymasa
18:00 Po stronie prawdy
18:50 Muzyczne chwile
18:55 Poczci Wielkich Polaków
19:00 Anioł Pański
19:05 Informacje dnia
19:15 Rozmowy niedokończone
20:25 Święty na każdy dzień
20:30 Opowieści Starego Testamentu
21:00 Informacje dnia
21:20 Różaniec
21:50 Myśląc Ojczyzna
22:00 Apel Jasnogórski
22:20 Informacje dnia
22:40 Polski Punkt Widzenia
23:00 Bawer Moja Walka
23:05 Kapłan i mistrz świat według ks. Bronisława Sroki

7.00 Fani czterech kótek
9.00 Jak to jest zrobione?
10.00 Łowcy klasyków
10.30 Skarby z szopy
12.00 Łowcy staroci
18.00 Fani czterech kótek
19.00 Jak to jest zrobione?
19.30 Jak to działa?
20.00 Łowcy staroci: renowacje
21.00 Samochód marzeń
23.00 Zabójcze łowienie
00.00 Nagi instynkt przetrwania

RODZINAMI Z ANIOŁAMI

FESTYN Z OKAZJI 25-LECIA OBECNOŚCI SIÓSTR OD ANIOŁÓW W NOWEJ WILEJCE

13.00 Msza Święta

koncerty zespołów muzycznych i tanecznych

rodzinne zabawy sportowe

kącik dla malucha: batuty,
malowanie twarzy, gry i atrakcje dla dzieci

anielska kuchnia i niebiańskie smakołyki

Siostry od Aniołów 25 lat w Nowej Wilejce
- wystawa fotograficzna

21 WRZEŚNIA 2024
13.00 - 17.00

ZAPRASZAJĄ
SIOSTRY OD ANIOŁÓW
Palydovo 17
Nowa Wilejka

ZGROMADZENIE
SIÓSTR OD ANIOŁÓW

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

PROJEKT FINANSOWANY PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W KONKURSIE „POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ
2024 - WYDARZENIA I INICJATYWY POLONIJNE”
TYTUŁ PROJEKTU: RODZINAMI Z ANIOŁAMI. TRADYCJA FUNDAMENTEM JUTRA!

KUPNO

Kupię las. Rozliczam się od razu. Tel. +370 686 03 070

Sprzedajcie las drogo i bez pośredników.

Tel. +370 659 57 721

Skupujemy różnego rodzaju lasy, mogą być młode lub wycięte. Tel. +37066685855

USŁUGI

Pomagam i doradzam w sprzedaży bądź wynajęciu domu, mieszkania lub ziemi. Tel. +370 645 444 47

Wykonujemy prace wysokiej jakości i w terminie: architektura krajozrazu, układanie kostki brukowej. Doświadczenie 10 lat. Wilno, tel. +370 684 30 018

POZNAJMY SIĘ

Kawaler, 48 lat, pozna kobietę do stałego związku. Tel. 0048 509 758 058

PRACA

Hotel zatrudni na pół etatu emerytkę.
Tel. +370 699 54718

Kobieta poszukuje pracy (proponować różne warianty). Tel. +370 676 67347.

SPRZEDAŻ

Sprzedam kamienie polne. Materiał może służyć do budowy ogrodzeń, alejek, tarasów, palenisk, kwietników, na podmurówki i in. Załadunek oraz transport we własnym zakresie. Cena 20 euro/tona.

Tel. +370 600 18 083 (Leon)

NAPRAWIAMY

- telewizory (LCD, plazmowe)
- komputery • monitory
- kamery wideo
- cyfrowe aparaty fotograficzne
- wieże muzyczne i inną aparaturę dźwiękową
- telefony komórkowe, radiotelefony
- mikrofalówki, odkurzacze.

Wykonujemy skomplikowany remont. Udzielamy gwarancji.

Vilnius, ul. Kauno 34
tel. 8 655 22234
www.taisykla.com

Zatrudnimy ślusarza (mechanika)

- wynagrodzenie od 800 euro
- miejsce pracy: Wilno, Birbynių g. 4A
- obowiązki: remont samochodów

Informacja:

+370 685 040 80

info@klion.lt

Świadczenie pomocy prawnej w sprawach zwrotu ziemi i innych nieruchomości

Bezpłatna pomoc prawna w sprawach zwrotu ziemi udzielana jest przez Związek Prawników Polaków na Litwie w Domu Kultury Polskiej w Wilnie przy ul. Nowogródzkiej (**Naugarduko**) 76. **Pokój Nr. 211.** Osoby zainteresowane prosimy o rejestrację pod numerem **tel. (+370 5) 233 0450 w godz. 9.00 – 16.00.**

Pomoc prawną świadczą wykwalifikowani radcowie prawni i adwokaci.

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

KOCHAĆ WILNO PO POLSKU

KONCERT
Z OKAZJI 35-LECIA ODDZIAŁU
MIEJSKIEGO ZWIĄZKU POLAKÓW
NA LITWIE

CZEKA NA PAŃSTWO TAKŻE:

- DEGUSTACJA KUCHNI POLSKIEJ
- WESOŁE MIASTECZKO DLA DZIECI

21 WRZEŚNIA
POCZĄTEK O 15.00

PLAC DOMU KULTURY
POLSKIEJ W WILNIE

"WILIA", "WILENKA",
„STO UŚMIECHÓW”, "OJCOWIZNA"
"MELODIA", "GRZEGORZANIE",
"FOLK VIBES", "ŻELAZNY WILK"
"KAPELA WILEŃSKA", "KAPELA ŚWIĘTOJĄNSKA"
AGNIESZKA JANKIEWICZ, SOFIIJA PLINSKO
BOŻENA KRASIŁOŃ Z ZESPOŁEM
ZBIGNIEW SINKIEWICZ Z ZESPOŁEM

ORGANIZATOR

WILEŃSKI
ODDZIAŁ
MIEJSKI ZPL

PARTNER

DOM KULTURY
POLSKIEJ
W WILNIE

SPONSOR

Pizzeria z Pabianic wśród 100 najlepszych na świecie!

Wielki sukces „Zielonej Górki” z Pabianic! Pizzeria została wybrana jako jedna ze 100. najlepszych na świecie w tegorocznym rankingu „50 Top Pizza World”. Polski lokal sklasyfikowano na 97. miejscu. – Nie wiedziałem, kiedy byliśmy oceniani i przez kogo. Mogłem tylko się domyślać, bo czasem przychodzą do nas ludzie, którzy na co dzień nie chodzą ulicą Zieloną w Pabianicach – powiedział właściciel wyróżnionego lokalu, Jędrzej Lewandowski. Do konkursu pizzerie się nie zgłaszają. To jurorzy jeżdżą po świecie i oceniają lokal, pojawiając się w nim anonimowo. Fot. Freepik.com

Ceny złota biją historyczne rekordy

Ceny złota znów biją historyczne rekordy. Uncja kosztuje na giełdzie już ponad 2580 dolarów, czyli o 35 proc. więcej niż przed rokiem. Można na tym sporo zarobić.

Długoterminowy powód to wojna w Ukrainie – Władimir Putin się nie cofa, natomiast Amerykanie coraz głośniejszy sygnalizują gotowość do wyrażenia zgody Ukraińcom na używanie zachodniego sprzętu do niszczenia celów w głębi Rosji. Moskwa zapowiada odwet, a najważniejsi amerykańscy politycy z Donaldem Trumpem i Kamalą Harris na czele mówią o ryzyku trzeciej wojny światowej.

W takiej sytuacji złoto jest traktowane jako bezpieczna przystań, jako sposób na niewrażliwą na szoki lokatę kapitału. Im większy strach, tym większe zainteresowanie złotem – to się przekłada na rosnącą cenę tego kruszcu. Na to nakładają się doniesienia z amerykańskiej gospodarki i oczekiwanie na cięcie stóp procentowych w przyszłym tygodniu w Stanach Zjednoczonych.

Rekiny niedaleko brzegu na Francuskiej Riwierze

Alarm na francuskim Lazurowym Wybrzeżu. Niedaleko wybrzeży sfilmowane zostały kilkumetrowe rekiny, które pożerają wieloryba. Wywołało to panikę wśród części turystów. Rekiny pożerające olbrzymiego kaszalota sfilmowane zostały u wybrzeży znanego kurortu Sanary-sur-Mer. Wszystko jednak wskazuje na to, że to nie one go zabiły. Wieloryb był już prawdopodobnie martwy, kiedy zaczęły go pożerać. Eksperci próbują ustalić, czy sfilmowane rekiny należą do gatunków, które mogą stanowić zagrożenie dla kąpiących się w morzu plażowiczów. Fot. Freepik.com

Fotomigawka

W ramach festiwalu Jarmark Narodów odbył się Gypsy Fest 2024 Fot. Ervin Rauluševičius, ELTA